

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ¹

Λιμένες Συμβουλευτικής Ποιμαντικής και Ψυχολογίας

«Η θάλασσα ασκούσε ανέκαθεν, και ασκεί και σήμερα, μια γοητεία στους Έλληνες, που έχει τις ρίζες της στα βάθη των αιώνων. Ένας λαός που ζει κοντά στη θάλασσα, που αναπνέει τον αέρα της, που τρώει ψωμί από τη θάλασσα, που πολλές φορές θρηνεί τα θύματα της θάλασσας, είναι επόμενο να τραγουδήσει τις χαρές και τις πίκρες της, να εκφράσει τα συναισθήματά του με την πένα, με στίχους και μουσική, με μπογιές και χρωστήρα. Κύματα, καράβια, βάρκες, ναυτικοί, νοσταλγία, έρωτας, θάνατος, πίκρα του χωρισμού, αγαλλίαση του γυρισμού».²

Πέρα, όμως και εκτός από αυτά τα λογοτεχνικά, τα ωραία ή τα δυσάρεστα, υπάρχει μία πραγματικότητα, που καλούμαστε να διακονήσουμε, ως Έλληνες Χριστιανοί. Εννοούμε, φυσικά, τον ίδιο τον ναυτικό, ως ψυχοσωματική οντότητα, που βιώνει έντονες καταστάσεις κάτω από άκρως στρεσογόνες συνθήκες.

¹ Το παρόν πόνημα, αποτελεί μέρος των Εισηγήσεών μας, στο πλαίσιο του πρωτοπόρου και πρωτότυπου Εκπαιδευτικού Προγράμματος «Ποιμαντική της Ναυτιλίας», το οποίο υλοποιήθηκε από την «Ενορία εν δράσει» του Ιερού Ναού Ευαγγελίστριας της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς και το Ινστιτούτο Ναυτικών Σπουδών, κατά το χρονικό διάστημα Απρίλιος με Ιούλιος του 2018

² Πετρόπουλου Αριστεΐδη Χρ., Ένας απόμαχος της θάλασσας...θυμάται. Βιογραφία και ταξιδιώτικες εντυπώσεις, Αθήνα ³1988, σ.7 εξ.

1^{ος} Λιμένας

Ποιμαντική του Ναυτικού

Ως συνέχεια αυτής της πραγματικότητας και συνέπεια της κατάστασης, που διαμορφώνεται, υπάρχει ουσιαστική ανάγκη για τη δημιουργία και εφαρμογή μιας «Ποιμαντικής της Ναυτιλίας». Να ασχολούμαστε ουσιαστικά με τον ναυτικό, την ναυτική οικογένεια, τη ναυτοσύνη και τη θάλασσα, αλλά και την ψυχολογία, που διέπει όλες αυτές τις σχέσεις. Πίσω, λοιπόν, από την έννοια αυτή της Ναυτιλίας, και την ενασχόλησή μας με την τόσο παραγκωνισμένη (στις μέρες μας) Ποιμαντική της, βρίσκεται φυσικά ο άνθρωπος. Βασικά, ο Ναυτικός.

Για μια επιτυχημένη Ποιμαντική της Ναυτιλίας πρέπει ως συμμετέχοντες στην διακονία αυτή να αγαπάμε τον άνθρωπο και ιδίως στην περίπτωση αυτή τον Ναυτικό. Να εκτιμούμε τον κόπο του, την δουλειά του, την απόφασή του να «θαλασσοπορευτεί».

Συνδέουμε την επιτυχία μιας ουσιαστικής και γνήσιας προσπάθειας διαποίμανσης των εχόντων σχέση με την Θάλασσα ανθρώπων, με το γνωστό και ιδιαίτερα δυνατό Παύλειο χωρίο (Α' Κορ. 9,22): «τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω». Δηλαδή: για όλους έγινα τα πάντα, χωρίς βέβαια να παραβῶ ποτέ το θέλημα του Θεού, για να σώσω με κάθε τίμημα και θυσία, ἔστω και μερικούς.

Και ο λόγος γι' αυτό είναι εξίσου ειλικρινής. Συνεχίζει ο Απόστολος με την αποκάλυψη ότι: «αυτό δε το πράττω διὰ το Ευαγγέλιο του Χριστού, δια να γίνω και εγώ μαζί με τους άλλους πιστούς συμμετοχος στην χάριν και τις δωρεές, που παρέχει». (Τοῦτο δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνῶς αὐτοῦ γένωμαι).

Ο τρόπος και η νοοτροπία, για να επιτύχει κάτι τέτοιο δεν είναι άλλη από την προσπάθεια άσκησης ποιμαντικής με ταπεινότητα μέχρι του σημείου να ομολογούμε και εμείς (όπως και ο Απόστολος) «ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περιψήμα ἕως ἄρτι» (Α' Κορ. 4,13) (Σαν τα πλέον ρυπαρά πράγματα του κόσμου έχουμε γίνει, σαν αποσπογγίσματα για πέταμα θεωρούμεθα στα μάτια όλων έως τη στιγμή αυτή).

Ας δούμε, όμως, αρχικά με ευσύννοπτο τρόπο, τι είναι **Ποιμαντική**. Γιατί όπως λέει το χιλιοειπωμένο ρητό του ιδρυτή της σχολής των κυνικών φιλοσόφων Αντισθένης: Αρχή σοφίας ή αρχή παιδείσεως, η των ονομάτων επίσκεψις, η έρευνα δηλαδή των λέξεων.

Η Ποιμαντική γενικά ως Επιστήμη³ παρουσιάζει και διδάσκει την Ποιμαντική Θεολογία και Μεθοδολογία, η οποία διαθέτει στοιχεία από την παράδοση του Ποιμαντικού Έργου της Εκκλησίας, αλλά και δίνει τις κατευθύνσεις, τους τρόπους και τους σκοπούς του (μελλοντικού) Ποιμαντικού Έργου.

Θεωρούμε με βεβαιότητα, ότι η *Ποιμαντική Θεολογία*, τόσο ως γνωστική όσο και βιωματική οντότητα, έχει τη δική της «προσωπικότητα», που βασιζέται στις Αρχές⁴ και τις Προϋποθέσεις του ποιμαντικού έργου. Συμμετέχοντας σε ένα διαρκή αγώνα ευαγγελισμού (ή επανευαγγελισμού), λαμβάνει τη σκυτάλη των πορισμάτων και των κατακτήσεων των υπόλοιπων γνωστικών αντικειμένων, και φυσικά κατά κύριο λόγο των θεολογικών, ώστε να περάσει τα επιστημονικά δεδομένα, μετά από μία ποιμαντική προσέγγιση και αφομοίωση, στο λαό του Θεού και σε κάθε ενδιαφερόμενο, ως τρόπο ζωής με εσχατολογική προοπτική.⁵

Δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε, πως βασικό κριτήριο για να οριστεί μία ποιμαντική πράξη είναι να ακολουθεί τον εξής κανόνα: *«Ό,τι γίνεται στην Εκκλησία γίνεται για την Εκκλησία. Για να αισθανθούν οι άνθρωποι ότι γίνονται Εκκλησία, ότι ανήκουν στην Εκκλησία, ότι συνάγονται σ' αυτή τη νέα μονάδα και ό,τι τους παρέχεται, έχει την πηγή του σ' αυτόν τον νέο τρόπο διαχείρισεως, που οφείλεται στη φανέρωση της Οικονομίας του Θεού στον κόσμο»*⁶.

Υπάρχει όμως και η άλλη πλευρά. Αυτή που υποστηρίζει, πως για να διδάξουμε Μαθηματικά τον Γιαννάκη, εκτός από το να γνωρίζουμε

³ Η Ποιμαντική Επιστήμη, κατά την εξέλιξη της στην πάροδο των αιώνων, ήταν φυσικό να έρθει σε επαφή και επικοινωνία με γνωστικά αντικείμενα συναφών ανθρωπιστικών επιστημών. Έτσι, μέσα από αυτό τη συνεργασία προέκυψε η Ποιμαντική Κοινωνιολογία (πρβλ. ΓΟΥΣΙΔΗ Αλεξάνδρου, Ποιμαντική στη σύγχρονη κοινωνία. Εγχειρίδιο Ποιμαντικής Κοινωνιολογίας, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 21991), η Ποιμαντική Ψυχολογία, η Ποιμαντική Παιδαγωγική κ.ά.. Περισσότερα βλ. στο ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Αλ. Επιστήμη και Τέχνη της Ποιμαντικής, Αθήνα (1997), υποσημ. 136, σ. 112εξ..

⁴ Ποιμαντικές αρχές της πρόσληψης, της συνεργίας, της εμπειρίας και της φιλοκαλίας.

⁵ ΜΠΟΛΑΤΕΤΣΟΥ Τριαντάφυλλου Κ., Το Καινοδιαθηκικό πλαίσιο ασκήσεως του Ποιμαντικού Έργου της Εκκλησίας στο Βιβλίο των Πράξεων των Αποστόλων, Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών: <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/33320#page/1/mode/2up>

⁶ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Αλέξανδρου Μ., Οι Εκκλησιολογικές Βάσεις της Θρησκευτικής Υπηρεσίας στο Στράτευμα, περ. ΕΚΚΛΗΣΙΑ, τεύχος 1, Ιανουάριος 2011, Αθήναι, σ. 35.

Μαθηματικά και πώς να τα διδάξουμε, θα πρέπει να ξέρουμε και τον ίδιο τον Γιαννάκη....

Γι' αυτό και είναι χρήσιμο και απαραίτητο να ασχοληθούμε με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ναυτικού, την ψυχολογία του, το έργο του αλλά και την οικογένειά του.

Και αυτό μπορούμε να το πράξουμε, τόσο με τη βοήθεια των επιστημονικών ερευνών, των προσωπικών συνεντεύξεων όσο ακόμα και μέσω των λογοτεχνικών προσεγγίσεων της ιδιαίτερης ψυχολογίας του ναυτικού. Αναμοχλεύοντας δηλαδή σκέψεις και ιδέες, που μας μαρτυρούν οι στίχοι του τραγουδιού *«Είναι ωραία η θάλασσα γιατί κινείται πάντα. Κι αν έχεις βρει πολλές στεριές καμία δεν σ' αράζει δώσ' μου για φιλοδώρημα τραγούδι με τη μπάντα, είναι ωραία η θάλασσα γιατί με σένα μοιάζει»*. Πόσο μάλλον αναδιφώντας περαιτέρω στίχους του ποιητή της ναυτοσύνης, *Νίκου Καββαδία*.

Ποιες είναι, όμως, οι καταστάσεις, που μία υπηρεσία ποιμαντικής φροντίδας των ναυτικών μπορεί να αντιμετωπίσει;

Οφείλουμε να αναζητήσουμε και να διαπιστώσουμε αρχικά την κατάσταση, που μπορεί να αντιμετωπίσουμε ως ποιμαντικοί συνεργάτες, έστω και με αδρές γραμμές και γενικούς όρους, στο πλαίσιο αυτής της διακονίας.

Στα προβλήματα, λοιπόν, ενός ναυτικού, ο οποίος θα βρεθεί σε ένα ξένο λιμάνι εντάσσονται πολλές καταστάσεις. Από τις πιο απλές μέχρι τις πιο σύνθετες.

Πολλά αιτήματα για βοήθεια αφορούν σε απλά προβλήματα: για παράδειγμα, ένα χαμένο πορτοφόλι στο λιμάνι, μία ασθένεια, η επικοινωνία με την οικογένεια. Άλλοι είναι πιο ευαίσθητοι, όπως οι συμβουλές σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης του εκφοβισμού επί του πλοίου ή η διαφωνία σχετικά με την αμοιβή ή τους όρους απασχόλησης.

Υπάρχουν επίσης σοβαρές και σύνθετες περιπτώσεις. Κάποιες φορές χρειάστηκε ο συντονισμός σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης - για παράδειγμα, χρειάστηκαν συμβουλές για την διάσωση για έναν ναύτη που έχασε σχεδόν το πόδι σε ένα ατύχημα στο πλοίο.

Υπήρξαν αρκετές περιπτώσεις πλοίων που εγκατέλειψαν πληρώματα στο λιμάνι, χωρίς αμοιβή ή πτήσεις στο σπίτι, και ζητήθηκε από τα μέλη του πληρώματος να έρθουν σε επαφή με φορείς που θα μπορούσαν να προσφέρουν πρακτική βοήθεια.

Και υπήρξαν και περιπτώσεις όπου ναυτικοί ήταν ανήσυχοι για το αν οι όροι απασχόλησής τους απαιτούσαν να πλεύσουν σε ταραγμένα νερά ή που τραυματίστηκαν μετά από αιχμαλωσία από πειρατές.

Μία, λοιπόν, οργανωμένη ομάδα υποστήριξης των Ναυτικών, τύπου «Seafarer Help» αναλαμβάνει δράση, ώστε να συνδράμει και να δώσει βοήθεια σε τέτοιες καταστάσεις.

Ας δούμε πώς περιγράφονται τέτοια περιστατικά από τέτοιες ομάδες, που δραστηριοποιούνται, ανά την υφήλιο:

"Ήμασταν σε επαφή με έναν λιμενάρχη στις Φιλιππίνες, ο οποίος ερωτήθηκε αν μπορούμε να βοηθήσουμε έναν τραυματισμένο ναυτικό, σε ένα φορτηγό πλοίο κατά μήκος του Ινδικού Ωκεανού, καθώς μόλις έλαβε κλήση έκτακτης ανάγκης από μέλος του πληρώματος. Ένας ναυτικός είχε τόσο τραυματισμένο το χέρι του, κοντά στο σημείο της αποκοπής του και έχασε πολύ αίμα, προφανώς σε κατάσταση απειλητική για τη ζωή του. Το λιμάνι μας έδωσε το δορυφορικό τηλεφωνικό αριθμό του πλοίου και κάλεσε τον αριθμό και μίλησε στον καπετάνιο που μας ενημέρωσε για την κατάσταση.

Το πλοίο ήταν εκατοντάδες ναυτικά μίλια από την ακτή της ινδικής χερσονήσου που είναι η πλησιέστερη ακτή. Εμείς ειδοποιήσαμε αμέσως την ινδική ακτοφυλακή. Η ινδική ακτοφυλακή εντόπισε το πλοίο και έδωσε στον ιατρικό υπάλληλο του πλοίου υπενθύμιση των δεξιοτήτων θεραπείας πρώτων βοηθειών για να αποτρέψει τον τραυματισμένο ναυτικό από αιμορραγία έως θανάτου. Επίσης διέταξαν τον καπετάνιο να αλλάξει πορεία προς τη γενική κατεύθυνση της Βομβάης. Ένα ινδικό ακτοφύλακα γρήγορο σκάφος στάλθηκε βιαστικά για να συναντήσει το πλοίο στον ωκεανό. Ο τραυματισμένος ναυτικός τελικά μεταφέρθηκε στο γρήγορο πλοίο που κατευθυνόταν προς τη Βομβάη, ενώ το πλοίο επέστρεψε προς τον αρχικό του προορισμό. Ο τραυματισμένος ναυτικός αντιμετωπίστηκε σε νοσοκομείο του Βομβάη. Μια εβδομάδα αργότερα, μεταφέρθηκε στις Φιλιππίνες και ανέκτησε καλά."

Τι μας δείχνει το περιστατικό:

- Καλή Επικοινωνία με τις Αρχές.
- Γνωστοποίηση του έργου τους
- Καλές δημόσιες σχέσεις και ουσιαστική επικοινωνία με υπεύθυνα πρόσωπα.
- Γνώση των διαδικασιών και των προβλεπόμενων λύσεων.

Υπάρχει πληθώρα ναυτικών, οι οποίοι θα δουν σύζυγο και παιδιά μία φορά το χρόνο, ίσως για ένα τρίμηνο. Καθώς στην θάλασσα μπορεί να μην υπάρχει άνετη και απρόσκοπτη επικοινωνία τηλεφωνική ή διαδικτυακή, αυτό οδηγεί

στην δυσάρεστη και δύσκολη κατάσταση να μην μπορεί να υπάρξει μεταξύ τους επικοινωνία για μεγάλο χρονικό διάστημα.

- Δεν είναι μόνοι τους στο καράβι, αλλά ακόμα και έτσι μπορούν δυσκολευτούν να συζητήσουν τις ελπίδες και τους φόβους τους με τους συναδέλφους τους. Κατά μέσο όρο ένα τάνκερ, το οποίο έχει μέγεθος όσο 3 γήπεδα ποδοσφαίρου, διαθέτει συνήθως πλήρωμα 12 ναυτικών, οι οποίοι δουλεύουν σε διαφορετικές περιοχές του πλοίου. Το να εργάζεται κάποιος για πολλές ώρες μακριά από τους άλλους, σημαίνει ότι οι ευκαιρίες για κοινωνική ζωή είναι πολύ αραιές. Επιπλέον, το γεγονός ότι τα περισσότερα πλοία λειτουργούν με πολυπολιτισμικά πληρώματα, αυτό αυξάνει τις δυσκολίες επικοινωνίας και της συζήτησης για κοινά δημιουργικά ενδιαφέροντα λόγω της διαφορετικής κουλτούρας.

- Ο ιδιωτικός χώρος είναι επίσης πολύ περιορισμένος. Μία τυπική καμπίνα πλοίου είναι μικρή και δεν σε εμπνέει ιδιαίτερα. Επιπλέον, τα σύγχρονα πλοία χαρακτηρίζονται από τους διαρκείς θορύβους και δονήσεις από τις μαζικές και μεγάλες μηχανές τους. Και στην περίπτωση αυτή, δεν αποτελεί επιλογή να αφήσεις το κτίριο και να ... δραπετεύσεις στη φύση.

Όλα τα πιο πάνω οδηγούν σε προβλήματα απομόνωσης και μοναχικότητας.

Κάποιες φορές οι ναυτικοί καλούνται-αναγκάζονται να εργασθούν σε συνθήκες που δεν θα θεωρούνταν αποδεκτές στις σύγχρονες πολιτισμένες κοινωνίες. Προκειμένου να μειώσουν το κόστος, οι πλοιοκτήτες μπορούν να θέσουν το πλοίο τους κάτω από διαφορετική σημαία χώρας από αυτήν που δραστηριοποιούνται. Κάποιοι πλοιοκτήτες θέτουν το πλοίο κάτω από σημαίες χωρών που έχουν πολύ αδύναμους εργατικούς νόμους, και που δίνουν λίγη σημασία στην εκπαίδευση του πληρώματος, στην ασφάλειά του και στην συνθήκες διαβίωσής τους πάνω στο σκάφος.

Τι σημαίνει αυτό; Ότι οι ναυτικοί σε αυτές τις περιπτώσεις μπορεί να εξαναγκασθούν να δουλεύουν εξαντλητικά πολλές ώρες, χωρίς την απαιτούμενη ξεκούραση, για πολύ χαμηλούς μισθούς και μπορεί ακόμα να υποστούν απίστευτες μειώσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Τα προβλήματα ψυχικής υγείας επηρεάζουν όλους τους ναυτικούς ανεξαρτήτως ηλικίας, εθνικότητας και βαθμού.

Η ψυχική υγεία περιλαμβάνει την ψυχολογική, συναισθηματική και κοινωνική κατάσταση και ελέγχει σημαντικά τον τρόπο που ένα άτομο σκέφτεται, εργάζεται, αντιμετωπίζει την καθημερινότητά του και συναναστρέφεται με τον κοινωνικό του περίγυρο.

Το άγχος, η κοινωνική απομόνωση, η πίεση στην εργασία και ο διαταραγμένος ύπνος αποτελούν τους σημαντικότερους λόγους που επηρεάζουν σε αρνητικό βαθμό την ψυχική υγεία των ναυτικών κατά τη διάρκεια των ταξιδιών τους.

Στο πλαίσιο αυτό, οι πλοίαρχοι και οι επικεφαλής αξιωματικοί διαδραματίζουν έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο, έχοντας ως στόχο να ενθαρρύνουν και να προστατεύσουν την ψυχική υγεία των ναυτικών τους. Γι' αυτόν τον λόγο είναι απαραίτητη προϋπόθεση να υπάρχει στο πλοίο ένα ιδιαίτερα υποστηρικτικό και οργανωμένο περιβάλλον που να ενθαρρύνει τον ανοιχτό διάλογο και να διέπεται από σεβασμό και αναγνώριση για όλους τους εργαζόμενους ανεξαρτήτως βαθμού.

Εντοπίζουμε τα σημάδια⁷

- Το πρώτο βήμα είναι η αναγνώριση των θεμάτων ψυχικής υγείας που ενδεχομένως βιώνουν οι ναυτικοί.

- Εάν θεωρείτε ότι το πλήρωμά σας εμφανίζει θέματα ψυχικής υγείας, μπορείτε να απευθυνθείτε σε αυτό και να του παράσχετε βοήθεια. Πολλές φορές οι ναυτικοί μπορούν να βοηθήσουν καλύτερα ο ένας τον άλλον, απ' ότι ένας γιατρός εξειδικευμένος σε τέτοια θέματα.

- Ενθαρρύνετε και ενεργοποιήστε τα μέλη του πληρώματός σας, με στόχο την αντιμετώπιση των θεμάτων ψυχικής υγείας που έχουν. Μπορεί να μεσολαβήσει ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα για να εφαρμοστεί ένα τέτοιο πρόγραμμα εν πλω και ενδεχομένως να είναι δύσκολο να υπολογιστούν τα οφέλη του προγράμματος, αλλά σημαντικό είναι να έχετε καταστήσει σαφές τι θέλετε να πετύχετε και να έχετε θέσει ένα χρονικό πλαίσιο για την επίτευξη των στόχων σας.

Εμφανίζει το προσωπικό σας τα παρακάτω συμπτώματα;

Σωματικά συμπτώματα

- Ταλαιπωρία από συχνούς πονοκεφάλους, στομαχόπονους, ζαλάδες
- Δυσκολία στον ύπνο ή συνεχής αίσθηση κόπωσης
- Αίσθηση μελαγχολίας
- Αδιαφορία εξωτερικής εμφάνισης ή προσωπικής υγιεινής
- Ξαφνική απώλεια ή απόκτηση βάρους
- Μικρής έκτασης σωματικές ασθένειες

Συμπτώματα στη συμπεριφορά, συναισθηματικά

⁷Ναυτικά Χρονικά, Η ψυχολογία εν πλω: νέα προτεραιότητα για τα Clubs, 8 July 2017
(<https://www.naftikachronika.gr> Ποντοπόρος Ναυτιλία)

- Επιθετικότητα, εριστικότητα, ευθιξία
- Έλλειψη χιούμορ
- Αναποφασιστικότητα, ανικανότητα συγκέντρωσης στην εργασία, σημαντικά λάθη κ.ά.

• Αυξημένη κατανάλωση καφεΐνης, αλκοόλ, τσιγάρων και/ή ηρεμιστικών χαπιών

- Έλλειψη αυτοπεποίθησης
- Αδυναμία απομνημόνευσης
- Αποστασιοποίηση από κοινωνικές δραστηριότητες και κοινωνική απομόνωση

- Διαταραγμένη συμπεριφορά
- Χαμηλή εργασιακή επίδοση

Σίγουρα υπάρχουν κάποιοι λόγοι που οδηγούν τους ναυτικούς να αντιμετωπίζουν τέτοια θέματα. Ορισμένοι από αυτούς είναι οι παρακάτω:

Εργασιακά προβλήματα

- Άγχος επειδή λείπουν εκτός σπιτιού για μεγάλο χρονικό διάστημα
- Πίεση από την οικογένεια να παρατείνουν τα ταξίδια τους για οικονομικούς λόγους

- Δύσκολες εργασιακές συνθήκες και κίνδυνοι στην θάλασσα
- Αυξημένος φόρτος εργασίας
- Υψηλός ανταγωνισμός στο περιβάλλον εργασίας

• Αυξημένη μονοτονία που οδηγεί σε απογοήτευση και κοινωνική απομόνωση

- Φόβος για απώλεια εργασίας

• Τα χαμηλά επίπεδα ποιότητας των περιόδων ανάπαυσης των ναυτικών, σε συνδυασμό με την διατάραξη του ύπνου, λόγω θορύβων και δονήσεων κατά τη λειτουργία του πλοίου

- Μεγάλες πιέσεις από την διαχειρίστρια εταιρεία
- Πίεση από συχνές επιθεωρήσεις που διεξάγονται στο πλοίο
- Πολυγλωσσία στο πλοίο, λόγω της πολυεθνικότητας του πληρώματος

Προσωπικά προβλήματα

- Ασθένεια μέλους της οικογένειας
- Διαζύγιο
- Προβλήματα υγείας

Είναι λογικό τώρα, πως εάν παρατηρηθεί ότι κάποιος ναυτικός, ένα μέλος του πληρώματος παρουσιάζει κάποιο από αυτά τα συμπτώματα, για ένα διάστημα άνω των δύο εβδομάδων, θα πρέπει να έρθει ο καπετάνιος ή

κάποιο άλλο υπεύθυνο μέλος του πληρώματος σε επαφή με κάποιο πρόγραμμα ενισχύσεως και προστασίας ναυτικών (υπάρχουν οργανισμοί, τηλεφωνικές γραμμές, προγράμματα που έχουν τέτοιο καθήκον (πχ το πρόγραμμα «ISWAN's SeafarerHelp» <https://seafarerhelp.org/en/>).

Στην Ελληνική πραγματικότητα, από πλευράς εκκλησιαστικής συνδρομής, τα πράγματα θα μας στενοχωρήσουν. Μόνο για λίγα χρόνια (10ετία του '70 και αρχές του '80) στο πλαίσιο της Συνοδικής Επιτροπής επί του Ποιμαντικού Έργου και της Θείας Λατρείας και μάλιστα στην Υποεπιτροπή ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΣ ΝΑΥΤΙΛΟΜΕΝΟΥ, κυκλοφορήθηκε ένα λιτό αλλά εξαιρετικά ενδιαφέρον Ημερολόγιο έτους, που διακρινόταν για την ευαισθησία του σκοπού του, όπως φαίνεται από τη δομή του και τα περιεχόμενά του.

Από εκείνη την εποχή ανακαλύψαμε και ένα σχετικό Ημερολόγιο της Παναγίας της Τήνου. Και πέραν τούτων (πλην μίας σχετικής παλαιότερης προσπάθειας της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς), ουδέν...

Και ερχόμαστε στην δική μας Υπηρεσία Ποιμαντικής της Ναυτιλίας, θεωρώντας ως υπόθεση εργασίας, έστω ότι έχουμε τα δεδομένα και την σχετική γνώση.

Ο μεγάλος στόχος για μια τέτοια Ποιμαντική Υπηρεσία είναι να γίνει με τη μεγαλύτερη δυνατή σοβαρότητα. Όχι αποσπασματικά, όχι ευκαιριακά, όχι αυτοσχεδιαστικά.

Δεν είναι προσωπικό μας στοίχημα, η παρουσία της Εκκλησίας στην ψυχή του κάθε ανθρώπου. Είναι εκκλησιαστική υπόθεση, και θα πρέπει να μάθουμε να είμαστε σοβαροί.

Κι αν κάποιος, ακτιβιστικά, ανέβει σε ένα πλοίο και να αρχίζει να μοιράζει θρησκευτικά φυλλάδια και Αγίες Γραφές. Τι θα καταφέρει; Μήπως αν δεν σκανδαλίσει, δεν νευριάσει τους άλλους, απλώς θα περάσει ως γραφικός και η ενέργεια θα μείνει ένα περιστατικό άνευ αξίας. Και αξίζει με τον τρόπο αυτό να κάνει επιφυλακτικούς ή και αρνητικούς τους ανθρώπους απέναντι σε άλλες προσπάθειες;

Ας γίνει λοιπόν, συλλογικά δηλαδή εκκλησιαστικά η κάθε ποιμαντική προσπάθεια.

2^{ος} Λιμένας

Συμβουλευτική Ποιμαντική της Ναυτικής Οικογένειας.

Σύμφωνα με έναν ορισμό της Αμερικάνικης Συμβουλευτικής Εταιρείας (American Counseling Association), «**συμβουλευτική είναι η τέχνη να βοηθάς τους ανθρώπους**. Οι επαγγελματίες σύμβουλοι είναι επιστήμονες που έχουν εκπαιδευθεί να μοιράζονται τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους με αυτούς που αναζητούν τη βοήθειά τους.

Η συμβουλευτική αναγνωρίζει ότι όλα τα άτομα είναι πιθανό να χρειαστούν βοήθεια διερχόμενα την παιδική ή την εφηβική ηλικία αλλά ακόμα και κατά την ενήλικη ζωή τους.

Η αποτελεσματική συμβουλευτική είναι αυτή που λειτουργεί **προληπτικά**. Οι σύμβουλοι βοηθούν τα άτομα στην προσωπική, εκπαιδευτική και επαγγελματική τους ανάπτυξη.

Οι υπηρεσίες τους παρέχονται σε σχολεία, πανεπιστήμια, δημοτικές και κρατικές δομές αλλά και σε ιδιωτική βάση».

Η συμβουλευτική είναι μια αμφίδρομη διαδικασία επικοινωνίας μεταξύ του συμβουλευόμενου* (του ατόμου που χρειάζεται βοήθεια) και του συμβούλου (του επαγγελματία που βοηθά). Το άτομο συχνά ζητάει βοήθεια για προβλήματα που τον απασχολούν ή του προκαλούν δυσφορία, όσον αφορά τις διαπροσωπικές του σχέσεις, τη σχέση του με τον εαυτό του, τον οικογενειακό και κοινωνικό του περίγυρο, την επαγγελματική του σταδιοδρομία και τις σπουδές του.

Παρά το γεγονός ότι ο όρος εμπεριέχει στη θεματική του ρίζα τη «συμβουλή», δεν μπορούμε σήμερα να δεχτούμε ότι χρησιμοποιείται με τη σημασία που αποδίδουμε στη λέξη στο καθημερινό μας λεξιλόγιο. Με άλλα λόγια ο σύμβουλος δεν «δίνει συμβουλές» στον «πελάτη» του, αλλά **λειτουργεί περισσότερο υποστηρικτικά και βοηθητικά**, καθοδηγώντας τον με έμμεσο τρόπο.

Σε παιδαγωγικά κυρίως περιβάλλοντα χρησιμοποιείται και ο όρος **Οδηγητική ή Καθοδήγηση** που αντιστοιχεί στο αγγλοσαξονικό Guidance.

Διαφορές μεταξύ Συμβουλής – Οδηγητικής – Συμβουλευτικής		
Συμβουλή	Οδηγητική	Συμβουλευτική
↓	↓	↓
<p><i>Μονόδρομη διαδικασία</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Εκφράζει γνώμη/ άποψη • Κάνει κρίσεις • Κάνει υποδείξεις 	<p><i>Μονόδρομη διαδικασία</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Δείχνει το δρόμο • Εκπαιδεύει • Επηρεάζει • Δίνει οδηγίες 	<p><i>Αμφίδρομη διαδικασία</i></p> <p>Υποστηρικτική σχέση που επιτρέπει στους συμβουλευόμενους να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εξερευνήσουν τα προβλήματά τους • Κατανοήσουν τα προβλήματά τους • Επιλύσουν ή να είναι σε θέση να τα αντιμετωπίσουν
↓	↓	↓
<i>Πειστική</i>	<i>Ενθαρρυντική</i>	<i>Διευκολυντική</i>

Ας περάσουμε τώρα στο ειδικότερο αντικείμενο του κεφαλαίου: **Στη Ναυτική Οικογένεια.**

Αναζητώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, την ψυχολογία και τα θέματα που σκιαγραφούν την Ναυτική Οικογένεια, βρεθήκαμε μπροστά σε μία αναπάντεχη δυσκολία. Δεν υπήρχε βιβλιογραφία για το τόσο σημαντικό θέμα. Απευθύνθηκα σε εξειδικευμένη για θέματα Γάμου και Οικογένειας βιβλιοθήκη του Εξωτερικού και συγκεκριμένα στο Βέλγιο, όπου είχα την άνεση να ζητήσω να μου κάνουν αυτή την εξυπηρέτηση. Να ψάξουν δηλαδή ανάμεσα στους χιλιάδες ειδικούς για την οικογένεια τίτλους και να μου πουν εάν υπάρχει κάτι. Όπως καταλαβαίνεται από την εισαγωγή μου, δυστυχώς, δεν βρέθηκε κάτι. Μας προτάθηκε όμως ως λύση στο αδιέξοδο να ασχοληθούμε και να μελετήσουμε τις Μ.Α.Σ.⁸. Τι είναι αυτό;

⁸ Ο όρος προέρχεται από το αγγλικό: **Long Distance Relationship**, (όπου διαπιστώνουμε εύκολα ότι εμπεριέχεται, σχετιζόμενη με τη θεματική μας και η λέξη –ship / πλοίο).

Θα ξεκινήσουμε με την προσέγγιση αυτή την αναζητήσή μας στο θέμα της ψυχολογίας της Ναυτικής Οικογένειας.

Ο έγγαμος βίος από απόσταση δεν είναι νέο φαινόμενο. Οι έμποροι που ταξίδευαν συχνά, οι εργατικοί μετανάστες, οι φυλακισμένοι και οι στρατιωτικοί διατηρούσαν ανέκαθεν γάμους από απόσταση. Αλλά και οικογενειακοί λόγοι ή λόγοι υγείας είναι πολλές φορές αιτίες για να ζήσει ο ένας σύζυγος μακριά από τον άλλον έστω και προσωρινά.

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες η χαλάρωση των κοινωνικών νορμών σχετικά με τον γάμο και η αυξημένη χρήση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης για την αναζήτηση συντρόφου έχουν συμβάλει, σύμφωνα με τους κοινωνιολόγους, στην αύξηση των ζευγαριών που διατηρούν σχέση από απόσταση.

Ο παράγοντας που συμβάλλει περισσότερο στην αύξηση αυτή, όμως, φαίνεται να είναι ο οικονομικός. Μια πρόσφατη μελέτη, μάλιστα, βρήκε ότι 3 στα 5 ζευγάρια που ζουν χωριστά, το κάνουν για λόγους που σχετίζονται με το εισόδημά τους και τον χώρο εργασίας τους.

Η οικονομική κρίση φαίνεται να έχει κάνει τους συντρόφους να συμβιβάζονται με το να έχουν μια εργασιακή θέση, όπου κι αν είναι αυτή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλά ζευγάρια να συναντιούνται μόνο τα Σαββατοκύριακα και συχνά όχι κάθε Σαββατοκύριακο.

Σύμφωνα με έγκυρα στατιστικά δεδομένα, στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, περισσότερα από 3,5 εκατομμύρια παντρεμένα ζευγάρια στις ΗΠΑ δεν μοιράζονται την ίδια στέγη. Ο αριθμός είναι παραπάνω από διπλάσιος από τον αντίστοιχο του 1990, όταν ο αρμόδιος φορέας εκτιμούσε ότι περίπου 1,7 εκατ. παντρεμένα ζευγάρια ζούσαν χωριστά, ενώ δεν βρίσκονταν σε διάσταση.

Σε κάθε περίπτωση, ο γάμος από απόσταση έρχεται να αντικρούσει την κοινωνική νόρμα που θέλει τους δύο συζύγους να μοιράζονται την ίδια διεύθυνση. Ενώ κάποτε η απόσταση σήμαινε ότι η σχέση κινδύνευε, οι νέες μελέτες δείχνουν ότι οι σύντροφοι που ζουν σε διαφορετικές διευθύνσεις δεν έχουν περισσότερες πιθανότητες να χωρίσουν, σε σύγκριση με αυτούς που μένουν στην ίδια. Χωρίς όμως αυτό να σημαίνει κατ' ανάγκη ότι δεν υπάρχει διαφοροποίηση στο ψυχικό πεδίο και στο πώς εισπράττει ψυχολογικά την απομακρυσμένη αυτή συζυγία το ένα ή και τα δύο σχετιζόμενα μέλη.

Η τεχνολογία φαίνεται πως είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που ενισχύουν την επικοινωνία του ζευγαριού και συμβάλλουν στη διατήρηση

μιας σχέσης από απόσταση. Ακόμα όμως και η πιο σύγχρονη τεχνολογία δεν μπορεί να αντικαταστήσει τη φυσική ανθρώπινη επαφή.

Οι ειδικοί επισημαίνουν τα ιδιαίτερα σημεία, που πρέπει να προσέξουν οι δύο σύντροφοι, ώστε να διατηρήσουν τη σχέση τους παρά την απόσταση. Είναι πολύ σημαντικό, για παράδειγμα, να μην αποφεύγουν τη συζήτηση των προβλημάτων και των δυσάρεστων συναισθημάτων προκειμένου να περιφρουρήσουν τον χρόνο που έχουν μαζί. Σε τελική ανάλυση, δεν πρέπει να ξεχνούν πως έχουν μια πραγματική σχέση, στην οποία δεν μπορούν παρά να συζητούν τα πραγματικά τους προβλήματα.

Παράλληλα, μπορούν να ενισχύουν την επικοινωνία τους με παραδοσιακά μέσα, όπως είναι η αλληλογραφία, αλλά και να είναι επινοητικοί, βρίσκοντας δημιουργικούς τρόπους για να μοιράζονται εμπειρίες, όπως είναι, για παράδειγμα, η παρακολούθηση της ίδιας ταινίας ταυτόχρονα ή η διατήρηση ηλεκτρονικής διασύνδεσης (μέσω ηλεκτρονικών προγραμμάτων και εφαρμογών: skype, viber, τηλεφωνία) χωρίς υποχρεωτικά να ομιλούν καθ' όλη τη διάρκεια της σύνδεσης. Απλώς να συνυπάρχουν, να έχουν την αίσθηση της παρουσίας του άλλου.

Σε κάθε περίπτωση η σχέση από απόσταση δεν περιορίζεται σε ρομαντικές στιγμές με λουλούδια, σοκολατάκια και ερωτικές επιστολές. Είναι μια σχέση με ιδιαίτερες δυσκολίες και μοναξιά, και χρειάζεται προσπάθεια και από τους δύο συντρόφους ώστε να διατηρηθεί.

Ως προς τις έρευνες.⁹

Η πλειοψηφία των ερευνών πάνω στη διατήρηση των σχέσεων έχει επικεντρωθεί σε συμπεριφορές θεσπισμένες να διατηρήσουν τις σχέσεις που είναι γεωγραφικά κοντά (ΓΚΣ). Αυτές είναι οι σχέσεις στις οποίες οι σύντροφοι μπορούν να δούν ο ένας τον άλλον, πρόσωπο με πρόσωπο, καθημερινώς. Οι ΜΑΣ, στις οποίες η καθημερινή πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία δεν είναι δυνατή, είναι παγκοσμίως αυξανόμενες. Παρόλα αυτά, για την ώρα, ξέρουμε πολύ λίγα σχετικά με τις διαδικασίες, οι οποίες χρησιμοποιούνται προκειμένου να διατηρηθούν αυτές οι σχέσεις. Η μελέτη των ΜΑΣ προσδοκά στην εκτεταμένη προηγούμενη θεωρία της διατήρησης των σχέσεων και στην έρευνα αυτών των πολύ σημαντικών συνθηκών σχέσεων.

Αυτό που αναλύεται σε αυτό το κεφάλαιο είναι ο μικρός αλλά συνεχώς αυξανόμενος όγκος της βιβλιογραφίας που εξετάζει την διατήρηση των ΜΑΣ.

⁹ Aylor, Brooks A.: Maintaining long-distance relationships, in: Canary, Daniel J. /Dainton, Marianne (eds.): Maintaining relationships through communication: relational, contextual, and cultural variations, Mahwah, NJ: Erlbaum, 2003, 127-139.

Παρόλο που οι μακράς αποστάσεως φιλίες έχουν τραβήξει την προσοχή αυτής της βιβλιογραφίας, εμείς εδώ επικεντρωνόμαστε στις εξιδανικευμένες ΜΑΣ: Προσωπικότητες που καθορίζουν τις σχέσεις τους ως ανεπίσημες, σοβαρές, δεσμευτικές (αρραβώνας) ή συζυγικές (γάμος).

Υπάρχουν πάρα πολλοί λόγοι να επεκτείνουμε τη μελέτη των σχέσεων στις σχέσεις από απόσταση. Ανάμεσα σε αυτές είναι ο αυξανόμενος αριθμός των σχέσεων από απόσταση, ο δυσανάλογος αριθμός των φοιτητών σε ΜΑΣ και τα μοναδικά χαρακτηριστικά μιας σχέσης από απόσταση σε σχέση με τις κοντινές. Έτσι, το κεφάλαιο αυτό περιγράφει πρώτα τον αυξανόμενο αριθμό των ΜΑΣ, τα μοναδικά χαρακτηριστικά των ΜΑΣ και προσπαθεί να δώσει ορισμό των σχέσεων από απόσταση. Επιπλέον, αναλύεται η ενασχόληση πάνω στα χαρακτηριστικά της ικανοποίησης από μία σχέση, δέσμευσης και εμπιστοσύνης των ΜΑΣ.

Λαμβάνουμε υπόψιν τη μελέτη, η οποία προτείνει ένα παράδοξο των ΜΑΣ, μία εικόνα συντρόφων οι οποίοι δείχνουν επίπεδα ικανοποίησης, όπως οι σύντροφοι από κοντινές σχέσεις, ταυτόχρονα ακόμα αντιμετωπίζουν τις πραγματικές προκλήσεις οι οποίες συμβαίνουν σε ΜΑΣ.

Περίληπτικά, η έρευνα πάνω στα χαρακτηριστικά των εξ αποστάσεως σχέσεων, αποκαλύπτει ένα ενδιαφέρον παράδοξο. Από τη μία πλευρά οι ΜΑΣ αντιμετωπίζουν προκλήσεις και μοναδικές σχετικές απαιτήσεις από ότι οι αντίστοιχοι με κοντινή σχέση. Έτσι κάποιος μπορεί να υποθέσει πως οι ΜΑΣ απαιτούν συχνά μεγαλύτερη προσπάθεια για να διατηρηθούν από ότι οι γεωγραφικά κοντινές σχέσεις. Από την άλλη πλευρά, όμως οι πιο πολλές μελέτες φανερώνουν λίγες έως μηδαμινές διαφορές των κοντινών από τις μακρινές σχέσεις ως προς την ικανοποίηση ή την δέσμευση.

Διαδικασίες διατήρησης των ΜΑΣ

- Αναγνώριση της συχνότητας των ΜΑΣ
- Ανάπτυξη συστημάτων υποστήριξης για τους συντρόφους που είναι μακριά. Εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων την αποστολή δώρων, (video, audio tapes)
- Συζήτηση των σχετικών προσδοκιών και των κανόνων της σχέσης προ της απομάκρυνσης (πχ ποσο συχνά θα περνούν χρόνο με φίλους και πόσο συχνά θα επικοινωνούν μεταξύ τους)
- Αξιοποίηση του χρόνου, που έχουν πρόσωπο με πρόσωπο, σοφά χρησιμοποιώντας σωστά την στοργή και άλλες ανάγκες.
- Ανοικτότητα και εντιμότητα με τον σύζυγο / σύντροφο
- Αναπτύσσοντας και διατηρώντας την εμπιστοσύνη

- Επικεντρώνοντας στα θετικά σημεία των ΜΑΣ (η απόσταση ως μία συνθήκη όπου «οι έρωτες θερμότεροι γίνονται»-Ι. Χρυσόστομος)

Υπάρχουν δύο επιπλέον στρατηγικές που είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές στη διατήρηση των ΜΑΣ και περιλαμβάνονται συχνές επισκέψεις και οπτικοποίηση (πχ ενθύμηση και σκέψη για τον άλλον μέσα στην ημέρα).

Έχει παρατηρηθεί ότι η οπτικοποίηση επηρεάζει θετικά την σχετική ικανοποίηση μεταξύ των συντρόφων (το οποίο δεν είναι απαραίτητο να είναι αμφίδρομο) με μία προτίμηση για οπτική ή λεκτική ανταπόκριση, ως τρόπους για γνωσιακή προσέγγιση, αλλά αυτές οι συχνές επισκέψεις ωφελούν τους συντρόφους ανεξάρτητα από τις μορφές επεξεργασίας / διαδικασίας.

Άλλες έρευνες εξέτασαν στρατηγικές με τις οποίες οι απομακρυσμένοι σύντροφοι προσπαθούν να ξεπεράσουν τον φυσικό διαχωρισμό. Ανάμεσα σε αυτές ήταν η αυτοβελτίωση, η ανεξαρτητοποίηση, η υιοθέτηση μίας θρησκείας και υψηλά επίπεδα αυτοαποκάλυψης.

Η πλειονότητα των ερευνών πάνω σε γεωγραφικά κοντινές ΜΑΣ έχουν φανερώσει καθαρή διασύνδεση μεταξύ της διατήρησης συμπεριφορών των σχέσεων και σχετικής ικανοποίησης και μεταξύ δέσμευσης και σχετικής σταθερότητας. Σε σύγκριση με τις σχέσεις από κοντά και παρά την κοινή αίσθηση, οι ΜΑΣ έχουν τα ίδια ή και ακόμα μεγαλύτερα επίπεδα ικανοποίησης και δέσμευσης.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το γεγονός, το οποίο χαρακτηρίζει ειδικά αυτές τις σχέσεις όπου υπάρχουν παιδιά, ότι όταν ένας από τους δύο γονείς απουσιάζει για μεγάλο χρονικό διάστημα αποτελεί καθήκον του γονιού που παραμένει πίσω να δώσει στο παιδί τα χαρακτηριστικά του γονιού που απουσιάζει. Να μιλά στο παιδί για ιστορίες με τον απουσιάζοντα γονιό, να υπογραμμίζει σε κάποιες συγκεκριμένες καταστάσεις, το τι θα έπραττε ο άλλος γονιός, για κοινές ή ιδιωτικές ιστορίες, αναμνήσεις κ.ά..

Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Πέρα από τις κλασσικές μεθόδους επικοινωνίας υπάρχουν σήμερα ασύγχρονες φόρμες επικοινωνίας μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών όπως είναι το e-mail αλλά και οι σύγχρονες, δηλαδή οι άμεσες και απευθείας φόρμες επικοινωνίας, όπως το messenger/viber/skype κλπ.

Φυσικά δεν μπορεί να υποκατασταθεί η άμεση σχέση και η φυσική επαφή. Όμως σε σχέση με την ταχυδρομική αλληλογραφία, τα πράγματα στον τομέα της επικοινωνίας είναι έτη φωτός μπροστά.

ΤΑ ΜΟΝΑΔΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ Μ.Α.Σ. (Μακράς Απόστασης Σχέσεις)

Οι ΜΑΣ είναι ποιοτικά διαφορετικές από τις ΓΚΣ (γεωγραφικά κοντινές σχέσεις) και παρουσιάζουν συντρόφους με μοναδικές προκλήσεις να διατηρήσουν τέτοιες σχέσεις.

Ως ορισμό, σύντροφοι των ΜΑΣ αντιμετωπίζουν γεωγραφικό χωρισμό και έλλειψη επαφής πρόσωπο προς πρόσωπο. Τα μοναδικά χαρακτηριστικά των ΜΑΣ (Rohlfing (1995) reviewed research by Westefeld and Liddell (1982)) είναι:

- Αυξανόμενη οικονομική επιβάρυνση για να διατηρηθεί η ΜΑΣ.
- Δυσκολία ορισμού και διαπραγματεύσεως «εν τόπω» (πχ γεωγραφικά κοντινές φιλίες) ενώ διατηρούν μια εξιδανικευμένη ΜΑΣ
- Υψηλές προσδοκίες των συντρόφων για την ποιότητα των περιορισμένων συναντήσεων από κοντά.
- Δυσκολία αξιολόγησης του βαθμού και της κατάστασης της ΜΑΣ.
- Μεγαλύτερο εύρος συναισθημάτων από τους συντρόφους που βιώνουν τις ΜΑΣ (μπορεί να είναι και μόνον ο ένας από τους δύο).

Επιπρόσθετα, πρέπει να σημειωθεί ότι οι οικονομικές επιβαρύνσεις και η γεωγραφική απομάκρυνση των ΜΑΣ συχνά οδηγούν σε μία μεγαλύτερη εξάρτηση στην επικοινωνία. Επιπρόσθετα κάποιοι ερευνητές προτείνουν ότι η σωματική απουσία ενός από τους δύο συντρόφους αυξάνει γενικά τα επίπεδα των γενικών και ειδικών σχέσεων που συνδέονται από

Είναι φυσικό και αναμενόμενο οι εξ αποστάσεως σχέσεις να ποικίλουν ανάλογα με διάφορα χαρακτηριστικά (αν είναι απλή γνωριμία ή γάμος, εάν η απόσταση δημιουργήθηκε λόγω σπουδών, λόγω νέας δουλειάς, κατάταξης στο στρατό ή στην περίπτωση που εξετάζουμε στα μαθήματά μας: λόγω «μπαρκαρίσματος» σε καράβι). Και ναι μεν για κάποιον που ταξιδεύει, κατά κανόνα, δεν υπάρχει η περίπτωση κάποια έκτακτης επίσκεψης-επιστροφής, που ως έκπληξη θα καλύψει για λίγο την συναισθηματική απουσία, όμως υπάρχει η μεγάλη ωφέλεια, που πηγάζει από τη γνώση της με ακρίβεια καθορισμένης ημερομηνίας επιστροφής στο σπίτι, κοντά στον σύντροφο και την οικογένεια.

- Αίσθηση συναισθηματικής απομάκρυνσης:
- Έλλειψη επικοινωνίας και ενδεχόμενη ασυνεννοησία:

Αν δεν γίνει κατανοητό και από τους δύο ότι λόγω της απόστασης, ο ένας πια δεν έχει τη δυνατότητα να «παρακολουθεί» τις διαρκείς αλλαγές της καθημερινότητας του άλλου, τότε ο εκνευρισμός και η αίσθηση της «απώλειας επεισοδίων» από τη ζωή του/της συντρόφου θα είναι φυσικό επακόλουθο.

Καυγάδες που πρέπει να λυθούν άμεσα: Σε αυτό θα συνέβαλε θετικά η χρήση ενός κοινού και γνωστού λεξιλογίου επικοινωνίας και ακόμα καλύτερα μιας φρασεολογίας που να αποτελεί προσωπικό δημιούργημα του ζευγαριού. Παράλληλα, απαραίτητη είναι η ανεύρεση και εφεύρεση κωδίκων αποφόρτισης και αγάπης. Όχι προσωπικές κατηγορίες του τύπου «φταις εσύ», αλλά με μία διατύπωση του τύπου «φταίει η κατάσταση που βιώνουμε».

Και αυτό αποτελεί μία πολύ σημαντική προϋπόθεση για την ομαλή συνέχιση της σχέσης! Τι κι αν όλοι μας πολλές φορές έχουμε αφήσει έναν καυγά ή μια παρεξήγηση, χωρίς περαιτέρω ανάλυση ή επίλυση, θεωρώντας πως μπορούμε, έστω και για λίγο να βάλουμε το γεγονός «στην άκρη». Στη σχέση εξ αποστάσεως βέβαια, τα πράγματα δε μπορούν να λειτουργούν ακριβώς έτσι κι ένας καυγάς πρέπει να λύνεται και να σταματά ομαλά αλλά και άμεσα. Το ζευγάρι, το οποίο προφανώς και καυγαδίζει χρησιμοποιώντας κάποιο μέσω τηλεπικοινωνίας (τηλέφωνο, υπολογιστή κ.λπ.) δε μπορεί ν' αφήσει την λύση της διένεξης ως πούμε για την επόμενη μέρα, επειδή ούτε την επόμενη μέρα, αλλά ίσως ούτε και την επόμενη βδομάδα, δεν πρόκειται να συναντηθεί από κοντά.

Τα χιλιόμετρα είναι ένα πάγιο δεδομένο στη σχέση τους και η έλλειψη πραγματικής προσωπικής επαφής, μπορεί να χειροτερέψει δραματικά το αποτέλεσμα ενός καυγά ή μιας κακής συνεννόησης. Προκειμένου λοιπόν η αίσθηση της αποξένωσης ανάμεσα στο ζευγάρι να ενταθεί κατακόρυφα μετά την έντονη λογομαχία, εξαιτίας της φυσικής απόστασης, είναι καλό οι δυο σύντροφοι να συμφιλιωθούν το γρηγορότερο δυνατό.

¹⁰ ΤΡΑΪΚΟΥ Φανής, Σχέσεις εξ αποστάσεως (να μείνω ή να φύγω;), www.psychologynow.gr/psychology-in-our-life/relations/3181-sxeseis-eks-apostaseos-na-meino-i-na-fygo-fani-traikou.html (10.4.2021)

- Ζήλεια και ανασφάλεια για τη σχέση:
- Υπερβολική ερωτική επιθυμία ή έλλειψη ερωτικής επιθυμίας:

Τα θετικά μιας σχέσης εξ αποστάσεως¹¹

- Η επιβεβαίωση ότι η σχέση είναι δυνατή:

Ή με άλλα λόγια, ότι αν είναι δυνατή και ποιοτική μια σχέση, τότε θα κρατήσει. Η απόσταση πολλές φορές είναι μια καλή δοκιμασία, η οποία εντέλει θ' αποδείξει στους δυο συντρόφους ότι παρά τις αντικειμενικές αντιξοότητες και το αυτονόητο «ξεβόλεμα», ότι είναι πραγματικά καλό και άξιο, δε χάνεται και δεν καταστρέφεται, παρά μόνο ίσως αλλάζει.

- Η σχέση μπορεί να καλυτερεύσει.
- Η ενίσχυση της περηφάνιας και η εντονότερη προσμονή:
- Η αίσθηση της ανανέωσης:

Καταλητικά:¹²

Η σχέση εξ αποστάσεως είναι μια σημαντική αλλά και περίπλοκη προσωπική επιλογή, όπως και πολλές άλλες τις οποίες καλούμαστε να πάρουμε. Στην πραγματικότητα, δεν υπάρχει σωστή και λάθος απόφαση, αλλά σωστά και λανθασμένα κριτήρια. Ξέροντας τις αντικειμενικές δυσκολίες αλλά και τις πραγματικές χαρές μιας σχέσης εξ αποστάσεως είμαστε περισσότερο έτοιμοι ν' αποφασίσουμε ορθά και λογικά (όσο κι αν τα έντονα

¹¹ ΛΑΖΑΝΙΑΣ Χρήστος, Έχει θετικά μια σχέση εξ αποστάσεως; Κι όμως... Ποια κριτήρια και ποιες δοκιμασίες θα βάζατε στην απόσταση... Πηγή: <https://lovelife.com.cy> (10.4.2021)

¹² Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Barbini, Luigi: *Famiglia e carcere: pastorale familiare e cura dei legami affettivi e genitoralia in regime di detenzione*, Roma: Pontificia Università Lateranense, 2016.
- Goode, W. Wilson: *Ministry with prisoners & families the way forward*, Valley Forge: Judson Press 2011.

General literature on long-distance relationships:

- Aylor, Brooks A.: *Maintaining long-distance relationships*, in: Canary, Daniel J./ Dainton, Marianne (eds.): *Maintaining relationships through communication: relational, contextual, and cultural variations*, Mahwah, NJ: Erlbaum, 2003, 127-139.
- Koller, Christine: *Liebe auf Distanz Fernbeziehungen - und wie man sie meistert*, Frankfurt am Main: mvg, 2003
- Stafford, Laura: *Maintaining long-distance and cross-residential relationships*, Mahwah, NJ: Erlbaum, 2005.
- Wendl, Peter: *Gelingende Fern-Beziehung: entfernt zusammen*, Freiburg: Herder 2005.

συναισθήματα παίζουν πάντα το δικό τους ρόλο σ' αυτές τις περιπτώσεις) για το αν πρέπει ή όχι να διατηρήσουμε μια σχέση από απόσταση.

Αυτό σημαίνει ότι στην προετοιμασία για τον Γάμο, θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα και για μία βραχυχρόνια ή μακροχρόνια σχέση από απόσταση, και στην περίπτωση μας ένας γάμος με έναν ναυτικό. Θα πρέπει να προηγηθεί σοβαρή συζήτηση. Να γίνουν γνωστές οι συνέπειες και οι ειδικές συνθήκες. Η Ερώτηση στη βάση της έχει τη μορφή: Χρήματα και άνεση αλλά απουσία του άλλου ή πιθανή ανεργία, δυσκολίες διαβίωσης αλλά κοινή ζωή από κοντά και πάντως έντονη βίωση μιας κοινής καθημερινότητας.

Φυσικά υπάρχει και η περίπτωση εκείνη που η απόσταση «προκύπτει» μετά το γάμο. Και πάλι φυσικά θα πρέπει να υπάρξει επικοινωνία, συναπόφαση και ανάληψη των ευθυνών που θα κυοφορήσει η νέα κατάσταση.

Δεν ξεχνάμε φυσικά πως η κάθε επιλογή μας, εμπεριέχει πάντα το ανάλογο ρίσκο, αλλά σπανίως τα ρίσκα, δεν αξίζουν τον οποιονδήποτε κόπο.

Στο τέλος, βέβαια, κανένας δε γνωρίζει καλύτερα από εμάς τους ίδιους, αν αξίζει να προσπαθήσουμε για κάτι ή όχι. Έτσι, η απόφαση οφείλει και επιβάλλεται πάντα να είναι καθαρά δική μας.

Μιλώντας για την συμβουλευτική ποιμαντική της Ναυτικής Οικογένειας δεν θα πρέπει να παραβλέψουμε μία ...«λεπτομέρεια». Είναι μέσα στο αντικείμενο φροντίδας της Εκκλησίας ο ναυτικός και η ναυτική οικογένεια και όταν ο ναυτικός βρίσκεται κοντά τους.

Οι ναυτικοί και όσοι ασχολούνται γενικώς με τη θάλασσα (ακόμα και οι ψαράδες), που μένουν μαζί με την οικογένεια δεν πρέπει να ξεχαστούν.

Μπορεί να είναι σε διακοπές, αλλά μπορεί επίσης να είναι και εκτός εργασίας, είτε σε αναρρωτική άδεια, σε μαθήματα επανεκπαίδευσης ή σε αναζήτηση νέας σύμβασης. Η ενδυνάμωση και η στήριξη τους, ειδικά για τους πιο απαιτητικούς που βιώνουν πιο έντονα την απομάκρυνσή τους από τη θάλασσα, είναι ένας σημαντικός τομέας της Εκκλησίας.

Και φυσικά μέρος της εκκλησιαστικής ποιμαντικής μέριμνας αποτελεί η προσέγγιση και η αξιοποίηση ακόμα όσων έχουν απομακρυνθεί οριστικά από τη θάλασσα, ως συνταξιούχοι ή ως ασχολούμενοι πλέον αποκλειστικά με στεριανές εργασίες και υποχρεώσεις.

3^{ος} Λιμένας

Ψυχική Επιβίωση εν πλω

Παράλληλα με την φυσική οικογένεια του ναυτικού στην ξηρά, υπάρχει μία ιδιότυπη μορφή μιας άλλης οικογένειας για τον ναυτικό την οποία την συναποτελούν, θέλοντας και μη, οι καθημερινοί συνεργάτες του στη θάλασσα. Ακόμα κι αν κάποιος δεν το θέλει, η καθημερινότητα, η 24ωρη συνύπαρξη προσδίδει χαρακτηριστικά μίας ευρείας οικογένειας. Επικεφαλής είναι ο καπετάνιος (ακόμα και εάν σε ηλικία είναι μικρότερος από τα λοιπά μέλη του πληρώματος). Είναι επικεφαλής λόγω των αρμοδιοτήτων του, των εξουσιών του, των ευθυνών του, ως ανώτατης αρχής πάνω στο πλοίο.

Πάντως αυτή η συμβίωση πρέπει να διέπεται από κανόνες, οι οποίοι όμως –μαζί με την προσωπικότητα των ανθρώπων– μπορεί να δημιουργήσει «θέματα» (εντάσεις, ενστάσεις, διάφορες ψυχικές τάσεις και ψυχολογικές καταστάσεις).

Όλα αυτά δημιουργούν την ανάγκη για καλλιέργεια της πνευματικής ανθεκτικότητας και προσαρμοστικότητας, που θα συντελέσει στην ψυχική επιβίωση εν πλω.

Στην βιβλιοθήκη του μακαριστού Επισκόπου Ευμενείας Μάξιμου της Ιεράς Μητροπόλεως Βελγίου, που είχε αναλωθεί επί σειρά ετών στην ποιμαντική διακονία των Ελλήνων στα Λιμάνια της Ολλανδίας, ανακαλύψαμε ένα σπουδαίο έργο με τίτλο «*Το Ναυτικόν τού Γένους των Ελλήνων*». Στον πρώτο λοιπόν τόμο¹³, ο πολυπράγμων συγγραφέας του, Ανδρέας Λαιμός, Πρόεδρος της ένωσης Εφοπλιστών αλλά και πολιτικός της Χίου, αναφέρει φιλοσοφώντας: Η ναυτοσύνη αποτελεί ένα από τα βασικά γνωρίσματα των Ελλήνων, ιδιαιτέρως αυτών που κατοικούν στα παράλια και στα νησιά – που οφείλεται στις φυσικές συνθήκες του ελλαδικού χώρου. Στη γη της Ελλάδας, στον ουρανό της και προπάντων στη θάλασσά της. Η πρώτη, η γη, με την ποικιλία της και την αιχμηρότητά της εμπνέει την ανησυχία και ωθεί στην έρευνα και την αναζήτηση. Ο δεύτερος, ο ουρανός, με την καθαρότητά του συντελεί στην διαύγεια του μυαλού και δραστηριοποιεί περισσότερο τα άτομα. Και η τρίτη, η θάλασσα, έλκει με ακατανίκητη δύναμη για γνωριμία των τόπων, που περιβάλλουν την γαλάζια απεραντοσύνη της.

¹³ ΛΑΙΜΟΣ Ανδρέας, *Το Ναυτικόν τού Γένους των Ελλήνων*, τόμος Α', Αθήναι 1968, σ.13

Και κλείνει την εισαγωγή του ο Λαιμός με μία άκρως ενδιαφέρουσα προσέγγιση, που αυτόματα σχεδόν μάς γεννά σκέψεις και προοπτικές:

«Η θάλασσα είναι η Μοίρα του Έθνους μας. Όπως δε διδάσκει η ιστορία μας, μόνον όταν αυτή λατρεύεται ελληνοπρεπώς, δηλαδή με αγώνες, οι οποίοι αποσκοπούν στον κότινο της νίκης, μόνον τότε καθορίζει αγαθή την τύχη διά τους αθλητάς της» (σελ. 15).

Ο πνευματικά ευαίσθητος και ευαισθητοποιημένος άνθρωπος για να ανταπεξέλθει στις φανερές και τις αφανείς, τις γνωστές και τις άγνωστες δυσκολίες, στον αγώνα τελικώς μέσα στη θάλασσα – μαζί με τη θάλασσα, χρειάζεται – ανακαλύπτει – αξιοποιεί διάφορα αντίστοιχα πνευματικά «εργαλεία». Προφανώς το ίδιο συμβαίνει και με τον ενσυνείδητο Χριστιανό, ο οποίος διαθέτει και αξιοποιεί μέσα, κυρίως όπως: η πίστη, η προσευχή, η νηστεία, η μετάνοια, η ελεημοσύνη, τα μυστήρια της Εκκλησίας, και γενικά η συμμετοχή στη Θεία Λατρεία. Επίσης, η μελέτη της Αγίας Γραφής και της Ζωής των Αγίων μας. Αυτά όλα, μας βοηθούν στο να φανερωθεί στη καθημερινή πράξη η Χάρη και ο Φωτισμός του Αγίου Πνεύματος. Μας βοηθούν, δηλαδή, στο θαύμα της σωτηρίας μας. Μας ενώνουν μεταξύ μας. Μας φέρνουν την «άνωθεν ειρήνη». Μας οδηγούν στη Θέωση. Στην αληθινή Αγάπη, στο καθ' ομοίωση με το Θεό και Πλάστη-Δημιουργό μας.

Στο πλαίσιο της Ποιμαντικής της Ναυτιλίας καλούμαστε να διαπιστώσουμε εάν και κατά πόσο πρέπει/χρειάζεται να τροποποιήσουμε (να αφαιρέσουμε ή και να προσθέσουμε) κάτι στα πιο πάνω.

Συνεπώς, αντικείμενο μιας σχετικής εξειδικευμένης έρευνας είναι η αξιοποίηση του αντικειμένου Resilience (ψυχική ανθεκτικότητα και προσαρμοστικότητα σε καταστάσεις άγχους) και η διερεύνηση της ανάπτυξής του σε έναν ιδιαίτερο τομέα, αυτόν της πνευματικότητας (Spirituality).

Έχει ιδιαίτερη σημασία, ότι αξιοποιείται ως εφαλτήριο μία σημαντική δράση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο πλαίσιο της Διά Βίου Εκπαίδευσης (Lifelong Learning Programme), υπό τον γενικό τίτλο «Ψυχική ανθεκτικότητα – μια βασική δεξιότητα για την εκπαίδευση και την εργασία» [Resilience – a key skill for education and job], η οποία εστιάζει στην ανάπτυξη τρόπων για την ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας.

Η ψυχική ανθεκτικότητα αποτελεί ένα αντικείμενο, για το οποίο φορείς κατάρτισης, κυρίως στον τομέα των επιχειρήσεων, προσφέρουν επιμόρφωση σχετικά με αυτό, δεσμευόμενοι να καταστήσουν τους επιμορφούμενους πιο ανθεκτικούς απέναντι στο άγχος.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η κατάρτιση μπορεί να βελτιώσει την ψυχική ανθεκτικότητα ή τουλάχιστον πτυχές της ψυχικής ανθεκτικότητας σε σημαντικό βαθμό. Τέτοια μοντέλα κατάρτισης αποτελούν για παράδειγμα μια αρκετά συνηθισμένη προσφορά στον τομέα της ανάπτυξης ικανοτήτων στο χώρο της διοίκησης, της εκπαίδευσης και της υγείας.

Συνολικότερα, η θεμελίωση μίας θεωρίας ψυχικής ανθεκτικότητας με πνευματικά μέσα θα επιτρέψει σε ανθρώπους:

- να λάβουν γνώσεις στο ειδικό αυτό πεδίο της διά βίου μάθησης
- να ασχοληθούν με την προσωπική τους πνευματική και ψυχολογική υγεία – προληπτική υγεία
- να βελτιώσουν την επιτυχία τους στην οικογενειακή και επαγγελματική ζωή
- να βελτιώσουν τις δεξιότητες αντιμετώπισης και σε όλους τομείς της ζωής

Παράλληλα, δεν πρέπει να παραγνωρίσουμε το γεγονός ότι μέσα στο πλοίο, σε αυτό το δύσκολο μέσο εργασίας, μεταφοράς και διαβίωσης εκ των πραγμάτων υπάρχει μία απόσταση από ομαλή και πλούσια **λειτουργική ζωή**, που μπορεί να βιώσει κάποιος στην στεριά, σε μια πόλη, σε μια χριστιανική χώρα. Αυτό δεν σημαίνει υποχρεωτικά και έλλειψη πνευματικότητας από τους ανθρώπους. Εάν οι ναυτικοί έχουν μία ενσυνείδητη και εσωτερική, προσωπική θρησκευτικότητα, μπορούν να βρουν μέσα και τρόπους διατήρησης μίας ελάχιστης έστω εκκλησιαστικότητας. Ως μέσα υποκατάστασης μπορούμε να θεωρήσουμε την ακρόαση εκκλησιαστικού ραδιοφώνου ή ιερών ακολουθιών, ακόμα και την οπτική παρακολούθηση αυτών, όλων μέσω του Ίντερνετ, την ανάγνωση θεολογικών - ψυχωφελίμων βιβλίων, την χρησιμοποίηση αγιασμού, η προσευχή σε ιερές Εικόνες, καθώς και ο εκκλησιασμός σε περίπτωση που έχουν την δυνατότητα να επισκεφθούν, κατά το διάστημα μίας σύντομης έστω ελλιμένισης, σε ιερό ναό κοντά στο λιμάνι).

Η πνευματική ανθεκτικότητα ορίζεται ως η ικανότητα να διατηρείται η αίσθηση του ατόμου για τον εαυτό και το σκοπό μέσω μιας σειράς πεποιθήσεων, αρχών ή αξιών.

Μια σωστή συμβουλευτική “resilience” έχει την δυνατότητα της παραπεμπτικότητας. Να μπορεί να παραπέμπει εκεί που μπορούν να δώσουν τις υπηρεσίες που χρειάζεσαι... Σε παραπέμπει σε Κοινωνικές δομές, εκκλησιαστικές. Αλλά στην ουσία του πρέπει να σε παραπέμπει, στη αρχή, το τέλος και τη βάση της πίστεώς σου, και μάλιστα στον Ιησού Χριστό.

Με τον τρόπο αυτό, αφού θα υπάρχουν οι σχετικοί άνθρωποι και οι κατάλληλες υποδομές, θα είναι δυνατό να προχωρήσουμε στην ουσία της Διαποίμανσης του Ναυτιλλόμενου. Θα μπορούσαμε να δώσουμε την εικόνα της Ορθόδοξης Πνευματικότητας και να ασκηθούμε πάνω στον Τετραπλό Χαρακτήρα της Ποιμαντικής: Στην Κοινωνία-Επικοινωνία, στην Λατρεία, στην Μαρτυρία και την Διακονία. Θα μπορούσαμε να δώσουμε με λόγια, με πράξεις ή ακόμα και με την ευεργετική ... σιωπή μας την πρόταση της Εκκλησία για Ψυχική Ανθεκτικότητα και Προσαρμοστικότητα (αυτό που ονομάζουμε Spiritual Resilience).¹⁴ Τότε θα μπορούσαμε να ενεργοποιήσουμε στις ομάδες αυτές των ανθρώπων.

Τα πνευματικά «εργαλεία» του Χριστιανού, κατάλληλα μορφοποιημένα για τους ανθρώπους της Θάλασσας. Την προσευχή, η νηστεία, η μετάνοια, η ελεημοσύνη, τα μυστήρια της Εκκλησίας, και γενικά η συμμετοχή στη Θεία

¹⁴ <https://www.safety4sea.com/defying-resilience-in-shipping-industry/>

In general, the resilient approach includes the following actions:

- Learn from previous experience (focus on accidents / lessons learned / best practices)
- Respond to actual (regular and irregular conditions) in an effective, flexible manner
- Monitor short-term developments and threats
- Anticipate long-term threats and opportunities

A system based on above cycle is able to provide opportunities for development by achieving experience through “Knowing what has happened – Knowing what to do being capable of doing it – Knowing what to look for – Imagining what to expect.”

Consequently, the benefit of a resilience management is to increase the number of things that go right among Company’s activities and not just to mark what went wrong.

To implement resilience in their operations, SQE MARINE advises ship managers to revise their approach to safety issues and encourage employees (ashore and on board) for better safety performance through the development of human strengths and behaviors.

Items for focus could be:

- Clear expectations towards employee safety behavior
- Definition of level of Competency to be achieved
- Safety Leadership
- Feedback on Safety Behavior & Performance

Λατρεία. Επίσης η μελέτη της Αγίας Γραφής και της Ζωής των Αγίων μας. Αυτά όλα, μας βοηθούν στο να έρθει στη ζωή μας η Χάρη και ο φωτισμός του Αγίου Πνεύματος. Μας βοηθούν στο θαύμα της σωτηρίας μας. Μας ενώνουν μεταξύ μας. Μας φέρνουν την «άνωθεν ειρήνη». Μας οδηγούν στη Θέωση. Στην αληθινή Αγάπη, και στο να ομοιάσουμε με τον Θεό, τον Δημιουργό μας.

4^{ος} Λιμένας

Σύγχρονη Ποιμαντική της Ναυτιλίας.

Προκλήσεις – Προοπτικές

Πραγματικά μεγάλη Πρόκληση για την επιστήμη και τέχνη της Ποιμαντικής αποτελεί η διαποίμανση των ανθρωπίνων όντων. Η πνευματική, η ψυχική αλλά και σωματική τόνωση όσων διαπλέουν την ... «αλμυράν του βίου θάλασσαν».

Στο πεδίο της Ναυτιλίας, κατά συνέπεια, η Ποιμαντική αποβλέπει στην στήριξη των όσων εμπλέκονται με τη θάλασσα –είτε προσφέροντας «την ψυχή τους» είτε και εξαντλώνοντας τα ψυχικά τους αποθέματα– και προσβλέπει στην διατήρηση τού καλού τους εαυτού, εμφανιζόμενοι με αξιοπρέπεια, είτε ως επαγγελματίες αγωνιστές τού υδάτινου στοιχείου, είτε ως πρόσωπα της ευρύτερης κοινωνικής και οικογενειακής ζωής.

Τώρα, η Προοπτική για την Ορθόδοξη Χριστιανική Εκκλησία στη σύγχρονη Ελλάδα, είναι η συμβατική, αρχικά, και κατόπιν η εμπνευσμένη, ενεργοποίηση της Δύναμης τής Εκκλησίας, ώστε να αποτελέσει ικανό, διαχρονικό αποκούμπι των ναυτιλλομένων και πάντων των «εν θαλάσσαις» πλεόντων.

Από πού όμως να ξεκινήσουμε; Τι έχουμε σκοπό να πράξουμε; Πέρα από την αναδίφηση στην προγενέστερη ελληνική πραγματικότητα, παράλληλα θα παρουσιάσουμε κάποιες από τις ποιμαντικές πρακτικές άλλων χριστιανικών ομολογιών. Δεν ισχυριζόμαστε βέβαια ότι «ανακαλύπτουμε τον τροχό», δυστυχώς όμως (για την επίσημη εκκλησιαστική διαποίμανση) και ... ευτυχώς (για την χριστιανική ποιμαντική επιστήμη), θα «κομίσουμε γλαύκας εις Αθήνας». Ας είναι όμως. Αρκεί να υπάρξει προβληματισμός και φυσικά ωφέλεια.

Έτσι ή αλλιώς, η κατάσταση έχει κάπως έτσι.

Η μέριμνα της Ελλαδικής Εκκλησίας, ως οργανωμένης ορθόδοξης χριστιανικής ποιμαντικής για τη Ναυτιλία ειδικά ή και συνολικά, βρίσκεται εδώ και καιρό στο ναδίρ, στο κατώτερο σημείο τής διακονικής παρουσίας Της. Πέρα από τις λειτουργικές αιτήσεις «υπέρ των εν θαλάσσαις καλώς πλεόντων», στην πράξη δεν υπάρχει κάτι (ποιμαντικά) συγκλονιστικό.

Υπήρξε, όντως, μία προσπάθεια από τις εκδόσεις του Ιερού Ιδρύματος Ευαγγελίστριας Τήνου και κυκλοφορήθηκε το «*Εγκόλπιον τού Ναυτικού*», το οποίο αποτελεί μία συγκινητική απόπειρα προσεγγίσεως προς χάριν «των εν θαλάσσαις πλεόντων» αδελφών της ελληνικής ναυτιλίας.

Βασικά μιλούμε για μία απόπειρα δημιουργίας ενός καταλόγου λιμένων του κόσμου, όπου υπάρχουν και ορθόδοξοι ναοί, ώστε να μπορούν οι ορθόδοξοι χριστιανοί να επιτελούν τα ιερατικά τους καθήκοντα. Αυτά όμως το σωτήριο έτος ... 1971.

Αναδιφώντας περισσότερο στην ιστορία βρήκαμε στις αρχές της δεκαετίας του 1970 μέχρι τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '80, να υφίσταται μία συνοδική υποεπιτροπή, η οποία φέρει το όνομα «Υποεπιτροπή Συμπαραστάσεως Ναυτιλλομένου», η οποία λειτουργούσε υπό την (Μόνιμη) Συνοδική Επιτροπή επί του Ποιμαντικού έργου της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Αυτή λοιπόν εκδίδει ένα μικρό ημερολόγιο (τσέπης) για κάποια χρόνια όπου είναι αφιερωμένο στην επικοινωνία με τον Έλληνα Ναυτικό με σκοπό την ψυχική και πνευματική του ενδυνάμωση μέσω συνθημάτων και μικρών ενισχυτικών κειμένων.

Στον αντίποδα, όπως κι αν τον προσεγγίσει κανείς, έχουμε μία απόλυτα οργανωμένη προσπάθεια “διαρκείας”. Πρόκειται για την «Αποστολή της Θάλασσας» (Apostleship of the Sea). Είναι η Ιεραποστολική Δράση της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, η οποία ασχολείται με τους ναυτικούς είτε βρίσκονται σε εμπορικά πλοία, είτε σε επιβατηγά, σε πολεμικά ή σε αλιευτικά σκάφη (merchant, passenger, war or fishing vessels). Και διατηρεί τις πρώτες ρίζες της από τη δεκαετία του ... 1890 (!), με αρκετές ανεξάρτητες στην αρχή και μεμονωμένες κινήσεις. Η σύγχρονη αυτή χριστιανική κίνηση, έλαβε την πλήρη μορφή της το 1920 στη Γλασκώβη της Σκωτίας.

Εκείνη την εποχή η Βρετανία είχε έναν από τους μεγαλύτερους εμπορικούς στόλους στον κόσμο, απασχολώντας χιλιάδες βρετανούς ναυτικούς. Το ΑoS δραστηριοποιήθηκε σε μεγάλα λιμάνια, όπου οι ναυτικοί ήταν δυνατό συχνά να παραμένουν ακόμα και για εβδομάδες, όσο τα πλοία τους ήταν ελλιμενισμένα. Ήταν λοιπόν τότε, που εκατοντάδες εθελοντές από τις τοπικές ενορίες ασχολούνταν με την παροχή φιλοξενίας και ψυχαγωγίας για ναυτικούς σε αυτούς τους χώρους φιλοξενίας, οι οποίοι ήταν πάντα γεμάτοι.

Στη συνέχεια, η παγκοσμιοποίηση και η προσπάθεια για μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους, σε συνδυασμό με την τεχνολογική πρόοδο, άλλαξαν για πάντα το πρόσωπο της διεθνούς ναυτιλίας. Τα πλοία έγιναν μεγαλύτερα, τα λιμάνια κινήθηκαν σε μέρη διαφορετικά, όπου ήταν πιο βολικά για το έργο τους και οι χρόνοι παραμονής για τα πλοία στο λιμάνι μειώθηκαν δραματικά.

Τα πληρώματα έγιναν επίσης μικρότερα και προσελκύνονταν ολοένα και πιο πολύ προσωπικό από χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου όπου οι μισθοί ήταν χαμηλότεροι. Οι ιδιοκτήτες κατέγραψαν τα πλοία τους με τη λεγόμενη σημαία ευκαιρίας για να αποφευχθούν αυστηροί ρυθμιστικοί έλεγχοι. Έτσι, ο σημερινός ναυτικός δεν είναι πλέον στο λιμάνι για μερικές νύχτες, αλλά συχνά μόνο για λίγες ώρες. Σε αυτές τις μεταβαλλόμενες συνθήκες δεν χρειάζονται πλέον την ανώφελη υποδοχή ενός ξενώνα, αλλά την επιμελημένη επίσκεψη στο πλοίο για την εκτίμηση πρακτικών αναγκών, υποστηριζόμενη από ένα σύγχρονο κέντρο συμβουλευτικής που λειτουργεί στις αποβάθρες. Τα κέντρα αυτά είναι εφοδιασμένα με τερματικά ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τηλέφωνα για να διευκολύνουν την επαφή με τους αγαπημένους τους στο σπίτι τους, τους οποίους ενδέχεται να μην έχουν δει για εννέα ή και δώδεκα μήνες. Λειτουργούν πλέον ως μία ευκαιρία αλλαγής παραστάσεων. Ένα μέρος για σύντομη χαλάρωση, για ένα ποτό και μια χαλαρή συνομιλία με άλλους ναυτικούς που μπορεί να χρησιμοποιούν την μονάδα Υποδοχής.

Η προσπάθεια αυτή υλοποιείται αρχικά μέσω παρεκκλησιών σε λιμάνια σε όλες τις ηπείρους του κόσμου. Με βάση τις εκκλησίες αυτές τα στελέχη της Αποστολής της Θάλασσας επισκέπτονται τα πλοία καλωσορίζοντας τους ναυτικούς και παράλληλα προσφέρουν υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, παρέχουν συμβουλές, πρακτική βοήθεια καθώς και φροντίδα σε ό,τι χρειαστεί. Η Ιεραποστολή αυτή ή αλλιώς το Άστρο της Θάλασσας (Stella Maris), εργάζεται σε περισσότερους από 311 λιμένες που εξυπηρετούνται από 216 λιμενικά παρεκλήσια σε περισσότερες από 30 χώρες σε όλο τον κόσμο. Ο κεντρικός σκοπός της (Ιερα-) Αποστολής της Θάλασσας είναι η μέριμνα για την πνευματική, κοινωνική και υλική (Spiritual, Social, and Material) ευημερία όλων των Ναυτικών χωρίς διάκριση χρώματος, φυλής ή πίστης.

Μια οργανωμένη προσπάθεια χρειάζεται και τη σχετική γνωστοποίηση και την εύρεση υποστηρικτών ή έστω συμπαθόντων του έργου της. Να δούμε στο σημείο αυτό λοιπόν, ένα δείγμα της οργανωμένης παρουσίας της.

Στο πλαίσιο της εκπαίδευσης νέων στελεχών ή της παρουσίας του έργου της έχει υλοποιήσει συγκεκριμένη παρουσίαση σε Powerpoint και έχει καταρτίσει ένα κείμενο σε PDF όπου με φωτογραφίες και πολύ μελετημένο και ευσύνοπτο τρόπο, αυτοσυστήνεται.

Μια άλλη εντυπωσιακή, μεθοδική και προσεγμένη ενέργεια είναι η εκπόνηση (ως συνέχειας μιας σειράς τέτοιων ενεργειών) μιας Μελέτης για τα οργανωτικά θέματα αυτής της Κίνησης. Έχουμε λοιπόν από το Ποντιφικό Συμβούλιο για την Ποιμαντική Φροντίδα (κάτι σαν την δική μας Συνοδική Επιτροπή Ποιμαντικού Έργου) την έκδοση ενός Εγχειριδίου για Κληρικούς και Ποιμαντικούς Συνεργάτες της Αποστολής της Θάλασσας.

Πρόκειται για ένα εντυπωσιακό, περιεκτικό και εξαιρετικά χρηστικό εγχειρίδιο, που κυκλοφόρησε το 2007 από τους Ρωμαιοκαθολικούς και με πολύ μεθοδικό τρόπο αποκρυσταλλώνει την εμπειρία και την σχετική γνώση.

Φυσικά δεν δραστηριοποιείται στο χώρο αυτό μόνο η Ρωμαιοκαθολική Παράδοση αλλά και άλλες χριστιανικές ομολογίες. Όπως για παράδειγμα η Φιλανδική Αποστολή για τους Ναυτικούς «Finnish Seamen's Mission». Μιλάμε για έναν «ουδέτερο» μη κερδοσκοπικό οργανισμό, του οποίου η αποστολή είναι να αποτελέσει την εκκλησία και το σημείο συνάντησης για ανθρώπους που βρίσκονται σε κίνηση. Υπάρχουν παραρτήματα στις Βρυξέλλες, το Αμβούργο, το Λονδίνο, το Ρότερνταμ, ακόμα και στην Αθήνα. (<https://merimieskirkko.fi/en/>)¹⁵

Το πολύ ενδιαφέρον της υπόθεσης της Ποιμαντικής της Ναυτιλίας, όμως, το συμμαρτυρεί η ερμηνεία της Καινής Διαθήκης και η έρευνα της Εκκλησιαστικής Ιστορίας. Αναφερόμαστε στο γεγονός ότι η Εκκλησία από τις απαρχές της ενδιαφέρθηκε για τους ναυτικούς. Και το ενδιαφέρον αυτό, μπορούμε να πούμε πως ξεκινά από τότε, που ο Ιησούς Χριστός συγκέντρωσε για πρώτη φορά τους ψαράδες μαθητές του.

Είναι θεωρούμε έξυπνο να αναζητήσουμε το γιατί ο Θεάνθρωπος, προσέγγισε αυτούς τους απλοϊκούς κατά τ'άλλα αλιείς της Γαλιλαίας. Καθώς Ο Ίδιος είχε παραστάσεις από ένα ξυλουργείο θα μπορούσε να απευθυνθεί αποκλειστικά σε επαγγελματίες της στεριάς. Καθώς μπορούσε να συνομιλεί με λόγιους και θεολογούντες με άνεση θα ήταν δυνατό να

¹⁵ Χρήσιμες διευθύνσεις ποιμαντικών προσπαθειών για Ναυτιλομένους:

- <http://seamenschurch.org/cme>
- <http://seamenschurch.org/sites/default/files/CME-Courses-1page.pdf>
- http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/migrants/pom2008_106-suppl-ll/rc_pc_migrants_pom106-suppl-II_manual-aos-en.html
- <https://www.ewtn.com/library/CURIA/PCMISEA.HTM>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Apostleship_of_the_Sea
- https://en.wikipedia.org/wiki/International_Seafarers%27_Welfare_and_Assistance_Network
- https://en.wikipedia.org/wiki/International_Christian_Maritime_Association
- https://en.wikipedia.org/wiki/The_Mission_to_Seafarers
- <http://www.apostolatusmaris.org/history/>
- <http://icma.as/>
- <https://marystar.org/maritime-ministryapostleship-of-the-sea>
- <https://www.catholic.org.au/organisations-in-formal-liaison-with-the-acbc/apostleship-of-the-sea>
- <https://www.catholic.org.au/images/030717/ACBC%20Seafarer's%20Poster%20A4%20FA%20-%20Final.pdf>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Sailors%27_Society

μαγνητίζει και να κάνει μαθητές του τέτοιους ανθρώπους. Ο Ιησούς Χριστός μοιάζει να είχε πολύ καλούς λόγους να καλέσει και να συγκεντρώσει κοντά του ψαράδες της περιοχής. Η δουλειά τους ήταν επίπονη και επικίνδυνη. Στα πρόσωπά τους ο Κύριος βρήκε ανθρώπους με κίνητρο για ζωή, σκληρά εργαζόμενους, έξυπνους, με αυτοπεποίθηση και κουράγιο. Ανθρώπους που καθημερινά έθεταν σε κινδύνους τη σωματική τους ακεραιότητα. Πολλές φορές απαγορευόταν από το υδάτινο «γεώργιο». Όμως αυτοί επέμεναν. Είτε από επιλογή, είτε και από ανάγκη. Ήταν όμως άνθρωποι αγωνιστές της καθημερινότητας και κοινωνοί της καθημερινής σκληρής πραγματικότητας. Ο Ιησούς στα πρόσωπά τους βρήκε αυτό που ήθελε. Ψαράδες της Βασιλείας των Ουρανών.

Από τα λίγα που προαναφέρθηκαν, μέσα από την βιβλική καινοδιαθηκική πραγματικότητα, φαίνεται πως η Ποιμαντική –και στην περίπτωση μας η ποιμαντική της Ναυτιλίας, οφείλει να περπατήσει σε μία οδό, με συγκεκριμένο βηματισμό.

Το πρώτο βήμα είναι ο εντοπισμός του κεντρικού σκοπού, η οριοθέτηση των σχεδίων αλλά και των δυνατοτήτων της Εκκλησίας μας. – Κατόπιν ακολουθεί η αναζήτηση των κατάλληλων προσώπων και των δεξιοτήτων που αυτοί θα πρέπει να διαθέτουν. – Τέλος, έρχεται η δυνατότητα, η γνώση και η θέληση παλαιότερων και νέων, γνωστών ή και σχετικών αγνώστων μέσων και εργαλείων προς επίτευξη του βασικού στόχου.

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ της Ναυτιλίας, είναι Ποιμαντική των ιδίων των Ναυτικών (είτε βρίσκονται εν πλω, είτε ησυχάζουν), η Ποιμαντική, με προεκτάσεις συμβουλευτικής, των ναυτικών Οικογενειών αλλά επίσης η Ποιμαντική των ταξιδιωτών ή ταξιδευόντων και παράλληλα η ποιμαντική ανατροφοδότηση και μέριμνα και των ιδίων των ασχολουμένων με τη διαποίμανση της Θάλασσας.

Αν πραγματικά σεβόμαστε και την εργασία αλλά και τους ανθρώπους θα πρέπει να ενεργήσουμε από την αρχή, με σχέδιο. Χωρίς αυτοσχεδιασμούς της στιγμής, χωρίς επικίνδυνους ερασιτεχνισμούς, ασαφείς πειραματισμούς και προχειρότητες.

Θα σας εκμυστηριευτώ δύο μικρές ιστορίες με ... ποιμαντικό ενδιαφέρον, στο χώρο της Ναυτιλίας.

Στην πρώτη υπήρξα αυτήκοος μάρτυρας. Με καμάρι μού έλεγε, λοιπόν, κληρικός έμπειρος και ικανότατος, ότι είχε καταφέρει για κάποια Μεγαλο-βδόμαδα να συνάψει συμφωνία με κάποια κρουαζιερόπλοια. Ο ρόλος του εμφανής, άξιος και δίκαιος. Θα έκανε κάποιες από τις ιερές ακολουθίες της

Μεγάλης Εβδομάδας, στο παρεκκλήσιο του πλοίου. Αντ' αυτού θα έπαιρνε κάποιο σεβαστό επιμίσθιο και θα μπορούσαν να ταξιδεύσουν, αυτός και η οικογένειά του, ως «all inclusive» επιβάτες.

Στη δεύτερη ιστορία υπήρξα αυτόπτης μάρτυρας και κατά κάποιο τρόπο δευτεραγωνιστής. Βρισκόμασταν σε ιερό νησί. Έπρεπε να μεταφερθούμε σε ένα άλλο μεγάλο νησί του Αιγαίου. Ο μόνος τρόπος, λόγω συνθηκών, ήταν ένα μεγάλο οχηματαγωγό επιβατηγό πλοίο, κλειστό, όμως, τύπου – καταμαράν. Αυτό σήμαινε ότι δεν υπήρχε η δυνατότητα της χαλαρής οικονομικής θέσης ή του καταστρώματος. Οι θέσεις ήταν συγκεκριμένες και αριθμημένες. Παράλληλα, όμως, στην περίπτωση μας ήταν και ανύπαρκτες. Το πλοίο ήταν γεμάτο. Η «ποιμαντική», όμως, ευστροφία του Κληρικού του νησιού τον οδήγησε να μιλήσει στο κινητό με τον καπετάνιο, με τη ναυτιλιακή του εταιρεία, και κατόπιν με δύο ευλογημένους άρτους παραμάσχαλα, μας συνόδευσε στο λιμάνι, όπου κραδαινοντας τους άρτους έδωσε σήμα στον καπετάνιο, που βρισκόταν ψηλά στη γέφυρα, για ποιούς είχε εκδηλώσει ενδιαφέρον. Και ως εκ θαύματος, σε λίγα λεπτά, βρισκόμασταν στο καταμαράν να ταξιδεύουμε για την πανήγυρη του αιγαιοπελαγίτικου νησιού. Η αρτοκλασία είχε κάνει το θαύμα της κι εμείς ως «εκζητούντες τον Κύριον», απολαύσαμε του αγαθού ταξιδιού.

Και αυτό Ποιμαντική είναι. Διαθέτει και ευστροφία, διαθέτει και ποιμαντικό τακτ. Δεν περιέχει όμως καμία πρόκληση και ίσως και καμία προοπτική.

Μία χρήσιμη προοπτική είναι η ύπαρξη μίας Υπηρεσίας σε Νησιωτική Μητρόπολη, μία Συνοδική Επιτροπή....

Η προκλητική προοπτική στους καιρούς μας είναι η ανάδειξη επιτέλους ενός Κέντρου Ποιμαντικής της Ναυτιλίας (Centre of Pastoral Care of Maritime). Ένα Κέντρο Χριστιανικό, Ορθόδοξο, αλλά και με μία αυτοτέλεια και άνεση να επικοινωνήσει και να συνεργασθεί με διάφορες ενορίες, με κάθε χριστιανική αυτοκέφαλη εκκλησία, με κάθε πατριαρχείο, με κάθε χριστιανική ομολογία, με κάθε θρησκευτική οντότητα, που να διαθέτει όμως ανθρωπιστική προσέγγιση και ευαισθησία.

Παράλληλα να είναι σε θέση και να έχει τη διάθεση να διατηρεί επαφές με συλλόγους, οργανώσεις, φορείς επίσημους και ανεπίσημους, που διαθέτουν τα μέσα να βοηθήσουν με ειλικρίνεια τον άνθρωπο της θάλασσας, να συμπλεύσουν μαζί του, να κοινωνήσουν μαζί του.

Με τον τρόπο αυτό θα μπορούμε να προσεγγίσουμε με αξιώσεις όσους έχουν σχέση με τη Θάλασσα από διάφορες «επόψεις»:

I. Ως προς το Υποκείμενο, για αυτούς που ταξιδεύουν:

- α) εξ επαγγέλματος
- β) εξ άλλης ανάγκης (για αναψυχή/για μεταφορά).

II. Ως προς την τοποθεσία, για αυτούς

- α) που βρίσκονται μέσα στη Θάλασσα και
- β) αυτούς που βρίσκονται κοντά σε Θάλασσα (πχ. Παραθεριστές, οικογένειες Ναυτικών, επιρροή των νησιωτών από τον τουρισμό κλπ).

Έχουμε ιδιαίτερη μέριμνα λοιπόν για τα Πλοία:

- α) Τα Εμπορικά (εξωτερικού-εσωτερικού) και
- β) Τα Τουριστικά [ταξίδια μικρής διάρκειας – κρουαζιέρες – μεγάλης διάρκειας (ως μέσα συγκοινωνίας)] αλλά και
- γ) Τα Αλιευτικά και γιατί όχι ακόμα και Ιδιωτικά που είτε ελλιμενίζονται είτε λαμβάνουν μέρος σε διάφορους αγώνες.

Η Ελλάδα ήταν, είναι και θα παραμείνει ναυτότοπος. Επομένως ανάγκη και ανθρωπιστική υποχρέωση για άσκηση Ποιμαντικής της Ναυτιλίας θα υπάρχει πάντοτε.

Κατά το κοντινό παρελθόν, οι ψαράδες και οι θαλασσινοί ευλαβούνταν τόσο την Εκκλησία όσο λίγοι και έδιναν στα πλοία τους, στα αλιευτικά, αλλά και στα ιστιοφόρα το όνομα κάποιου αγίου με προτίμηση του Αγίου Νικολάου και της Παναγίας.

Σε μία χρήσιμη στατιστική αναφορά του ο Κ. Ν. Τριανταφύλλου παρατηρεί σχετικά όπως διαβάζουμε στο «*Ημερολόγιον του Έλληνος Ναυτιλομένου*» του 1978, (σ. 38εξ).

«... αλλά ας ιδωμεν τι κάνουν οι μεγάλοι εφοπλισταί, οι πλοιοκτήται των μεγαθηρίων, που γυρίζουν εις ξένας κυρίως θαλάσσας, και περιάγουν τη σημαία μας σε κάθε άκρη του κόσμου. Και αυτοί λοιπόν δεν υστερούν σε παρόμοια εκδήλωση. Υπάρχουν (το 1977) 53 μεγάλα Ελληνικά φορτηγά – πάντοτε ομιλούμεν διά πλοία άνω των 6.000, 8.000, 15.000 τόνων καί ούτω καθεξής, με ονόματα αγίων.

Εξ αυτών 11 έχουν το όνομα του Αγίου Νικολάου, 7 του Αγίου Νεκταρίου, ανά 2 του αγίου Γερασίμου, του Αγίου Γεωργίου, του αγίου Φανουρίου. Το όνομα της Παναγίας φέρουν 11 ωκεανοπόρα, Δέσποινα 10, άλλα δε τα ονόματα Ελευθερώτρια, Μεγαλόχαρη, Πρωτόκλητος, Προφήτης Ηλίας,

Παντάνασσα, Παντοκράτωρ. 4 το όνομα Πίστις, 5 Αρχαγγέλων (Γαβριήλ κλπ), 2 Αγγέλων (Πρωτοστάτης κλ.π.), 6 Αγγελική, Δόξα, Πίστις κλπ., άλλο Αγγελικαί δυνάμεις, άλλα Θεογενήτωρ, Θεόνυμφος, Θεοτόκος. Της Αγίας Τριάδος 2, της οσίας Ειρήνης Χρυσοβαλάντου 6!

Αλλ' εκείνο που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και αποκαλύπτει την θρησκευτικότητα των εφοπλιστών μας και γενικώς των ναυτιλλομένων είναι ότι υπάρχουν εννέα μεγάλα φορτηγά και δεξαμενόπλοια των 10.000, των 15.000 τόννων έκαστον, που φέρουν ονόματα ιερέων, των ταπεινών και αγίων εφημερίων της ιδιαιτέρας πατρίδος εκάστου των πλοιοκτητών., που ετίμησαν τα πλοία τους με τα ονόματα εκείνων. Έχουμε, έτσι, μεγάλα πλοία με το όνομα «Παπακώστας», «Παπαλέξης», «Παπαμάρκος», «Παπανικόλας και Παπανικολής», «Παπαφώτης», «Παπαναστάσης» κλπ..

Και ερχόμαστε στο σήμερα. Σήμερα θα θεωρούσε κάποιος θετική Πρόκληση να προσπαθούσαμε να φτάσουμε το επίπεδο της ρωμαιοκαθολικής οργάνωσης. Και δεν θα είχε και άδικο.

Επιτρέψτε μας, όμως, να κλείσουμε την ενότητα με αυτό, που θεωρούμε εμείς ως Πρόκληση ανάλογη των δυνατοτήτων της Εκκλησίας μας. Η πρόκληση λοιπόν είναι να προχωρήσουμε ακόμα παραπέρα από όσα γίνονται εδώ και πολλές δεκαετίες στη Δυτική Εκκλησία. Να ξεπεράσουμε το επίπεδο της παροχής υπηρεσιών και να παράσχουμε πέρα από την όποια ανακούφιση, επιπλέον βέβαιη ελπίδα, αφετηρίες πραγματικής ευτυχίας και εστίες θερμής πίστης. Είναι δύσκολο. Για τους ανθρώπους ναι. Για τα ανθρώπινα μέτρα και μέσα, ναι. Για κάτι το οποίο όμως θα έχει την ευλογία του Θεού.

Και θα ολοκληρώσουμε την αναφορά μας με έναν αγιογραφικό όσο και ποιητικό λόγο, με αύρα θαλασσινή. Λέει λοιπόν ο Ιησούς ο υιός Σειράχ εν τη σοφία του (Σοφ.Σειρ.43,23-27):

Σύμφωνα με το σχέδιό του ο Θεός εδάμασε την θάλασσα και εφύτευσε εντός αυτής νήσους.

Οι ναυτιλλόμενοι, που διαπλέουν την θάλασσα, διηγούνται τους κινδύνους, που συναντούν εις αυτήν· και εμείς ακούοντες τις διηγήσεις τους θαυμάζουμε.

Και εκεί εις την θάλασσα, υπάρχουν παράδοξα και θαυμαστά δημιουργήματα, ποικίλα ζώα παντός είδους, διάφορες φυλές από μεγάλα κήτη.

Προς χάριν του Κυρίου ο αγγελικός κόσμος φέρει εις αίσιον πέρας τα έργα Του, και διά του λόγου Του τα πάντα τακτοποιούνται.

Πολλά ακόμη μπορούμε να πούμε, αλλά ποτέ δεν θα εξαντλήσουμε το θέμα. Με μίαν λέξη· Το παν είναι Αυτός.

Παρά, όμως, την ειδική ενασχόληση στα μαθήματά μας με μορφές της Ποιμαντικής της Θάλασσας, και πάλι υπάρχουν οι τομείς που δεν έχουν αγγιχθεί όσο θα θέλαμε.

Για παράδειγμα, οι **Ψαράδες** (Αλιείς). Τι σχέση έχει όμως η συζήτηση αυτή με το ... μέλλον;¹⁶

Η ζωή των αλιέων -ψαράδων αλλά και σφουγγαράδων και γενικώς όσων αναγκάζονται να βουτούν στα νερά για να τρυγήσουν τους θησαυρούς της θάλασσας- έλαβε από την αρχή ιδιόζουσα μορφή, η οποία επιβλήθηκε από τη φύση της εργασίας τους. Έτσι αυτοί έχοντας ως σκοπό τη συγκέντρωση προϊόντων της θάλασσας, χρησιμοποίησαν ως κύριο μέσο το αλιευτικό σκάφος, το οποίο ακολούθησε διαφορετική εξέλιξη από αυτήν του εμπορικού. Μέχρι τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο τα σκάφη είχαν τη μορφή είτε της αλιευτικής λέμβου (ψαρόβαρκες), είτε των αλιευτικών ιστιοφόρων (ψαροκάικα). Κατά το πρώτο όμως μισό του 20^{ου} αιώνα η αλιεία εξελίχθηκε σε επιστήμη και συμπεριέλαβε στα πεδία της δραστηριότητάς της ακόμα και τους ωκεανούς. Αυτό είχε ως αναμενόμενη συνέπεια την ναυπήγηση μεγάλων σκαφών, τα οποία δεν είναι μόνο κατάλληλα για υπερπόντια αλιεία. Αλλά αποτελούν συνάμα και εργοστάσια κατεργασίας από το προσωπικό του καραβιού των αλιευμάτων, τα οποία διαθέτουν μεγάλα ψυγεία ώστε να διατηρείται η ψαριά σε πολύ καλή κατάσταση μέχρι να εκφορτωθεί στα λιμάνια που θα διατεθούν. Η ζωή όμως των ψαράδων, αν και βελτιώνεται και αυτή παράλληλα με την εξέλιξη των σκαφών και των άλλων αλιευτικών μέσων, καθώς και των μεθόδων αλιείας, πάντοτε διέφερε, από τη ζωή των ναυτικών του εμπορικού ναυτικού.

Αυτοί, εκτός των εργαζομένων στην υπερπόντια αλιεία, δεν απομακρύνονται πολύ από την έδρα τους, ζώντας έξω από τα σκάφη τους τις περισσότερες ώρες του 24ώρου, πράγμα το οποίο συντέλεσε κατά πολύ στην βραδύτατη βελτίωση των συνθηκών εργασίας σε αυτά. Η δραστηριότητά τους, επίσης, καθώς εξαρτάται από τις καιρικές συνθήκες, εντείνεται περισσότερο κατά τις εποχές μετακινήσεως των μεταναστευτικών ψαριών, και ως εκ τούτου δεν έχει έναν ρυθμό στην ένταση και την άσκηση των προσωπικών τους δυνάμεων.

Τέλος, οι ψαράδες, λόγω της φύσης της εργασίας τους, καταβάλλουν περισσότερες μυϊκές δυνάμεις και εργάζονται για αρκετές ώρες κάτω από συνθήκες εργασίας και όχι καθαρής ατμόσφαιρας.¹⁷

¹⁶ Το μέλλον της Ναυτιλίας (τμήμα Αλιείας), <http://enaleia.com/e-learning/>
<http://www.alphatv.gr/shows/informative/360moires/webtv/i-mahi-ton-ellinon-psaradon>

Έτσι περνάμε από την Βουγιουκλάκη στην ταινία «Μανταλένα» και στο «άλλος για τη βάρκα μας» στον Τζωρτζ Κλούνεϊ και στο επικών διαστάσεων έργο «Η Καταιγίδα» (Perfect Storm)¹⁸ και στην αναζήτηση μεγάλων ποσοτήτων ψαριών.

Είναι ενδιαφέρον, πάντως, στην ελληνική ταινία, να προσέξει κανείς το γεγονός της συμβολής της Εκκλησίας και του απλού Παπά στην ενίσχυση της φτωχής και ορφανής κοπέλας.

Από την άλλη πλευρά, σε ένα μεγάλο πλοίο, που κινδυνεύει και παρόλα αυτά δεν μπορεί να εντοπίσει την καλή ψαριά, πρέπει να υπάρχει μια κατάλληλη προετοιμασία, ώστε να μην δημιουργείται αρνητικό κλίμα στο πλοίο και να υπάρχουν μέθοδοι υπερβάσεως τού εγκλωβισμού στο καράβι με απελπισμένους ανθρώπους διαφόρων αντιλήψεων και διαφορετικών προσωπικοτήτων.

(Σήμερα, στην Ελλάδα γίνονται σχετικά μαθήματα αλιείας με επιστημονικό τρόπο (ως η τελευταία χώρα που κάνει κάτι τέτοιο) Ηλεκτρονική Διεύθυνση: <http://enaleia.com/e-learning/> Για την ζωή των ψαράδων μπορεί κάποιος να δει και την εκπομπή του Alpha 360 μοίρες στο σχετικό επεισόδιο με τίτλο «η μάχη των ελλήνων ψαράδων».

Όλο αυτό το θεματικό αντικείμενο το εντάσσουμε στην Ποιμαντική της Θάλασσας στο μέλλον, διότι αποτελεί ένα κομμάτι απόλυτα παραμελημένο από πλευράς διαποίμανσης. (το κλίμα θα βάρυνε εάν χρειαζόταν να μιλήσουμε για παραπλήσια παραδείγματα σε άλλους χώρους όπως για τους Rail Pastor στην Αγγλία).¹⁹

¹⁷ ΛΑΙΜΟΥ Ανδρέα, *Το Ναυτικόν τού Γένους των Ελλήνων*, κεφάλαιο «Η ζωή εις τους άλλους ναυτιλιακούς κλάδους – Η ζωή των ψαράδων», τόμος Α', Αθήναι 1968, σ. 451

¹⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=W9Tdw5nG4dQ>

¹⁹ www.btp.police.uk/safety_on_the_railway/safety_on_and_near_the_railway/rail_pastors.aspx
Experienced volunteers who save lives. Rail Pastors are trained volunteers who look out for vulnerable and distressed people on the rail network.

A reassuring presence in your time of crisis. Rail Pastors are a group of trained volunteers who are based in areas which experience high numbers of suicidal incidents.

They were set up in August 2014 in response to a number of suicides in the Barnet area. In their first year of operation, they conducted 30 patrols, saved three lives and, as an indirect outcome, reduced crime by 27%.

Rail pastors do not preach, but provide a caring, listening and reassuring presence. Their mission is to reach out to people in moments of crisis, offering compassion and understanding, taking the time to listen to concerns in order to move the person to a place of safety.

The majority of Rail Pastors are already experienced Street Pastors, who have received training on rail safety and security, emergency procedures and have undertaken a Samaritans Managing Suicidal Contacts course. As of January 2017, there are 100 pastors operating out of five schemes: Barnet, Barking and Dagenham, Reading, Fife and Birmingham.

Από την άλλη πλευρά, όπως έχουμε πολλές φορές αναφέρει, στο επίπεδο της βιομηχανίας της Ναυτιλίας, όπως είναι η τουριστική της πλευρά, η πνευματικότητα σε μία κρουαζιέρα, που πραγματοποιείται για παράδειγμα κατά την Μεγάλη Εβδομάδα, εξαντλείται στην επιτέλεση κάποιων ακολουθιών και στην αναστάσιμη θεία λειτουργία.

Την ίδια ώρα, δεν υπάρχει μέριμνα για τους ανθρώπους που ζουν κοντά σε λιμάνια, εκεί όπου υπάρχει πληθώρα επισκεπτών με διαφορετικές κουλτούρες και θρησκείες και συμπεριφορές.

Επιπλέον στην περίπτωση των απλών ναυτικών -αν εξαιρέσουμε το τι πιθανώς να τους λένε οι ναυτιλιακοί πράκτορές τους, τα ταξιδιωτικά γραφεία ή το ίντερνετ- δεν πληροφορούνται ουσιώδη στοιχεία για το χώρο που αποβιβάζονται, όταν έρχονται στην Ελλάδα.

Παρατηρούμε την έλλειψη εντύπων, σχετικών cd/dvd και δωρεάν ή μη αναμνηστικών, που να αποπνέουν κάτι από την θρησκευτικότητα της περιοχής και την ιστορία της. Ένα εκθετήριο λοιπόν θα ήταν χρήσιμο. Αυτόνοητο είναι ότι τα εκεί παρουσιαζόμενα προϊόντα θα πρέπει να είναι ποιότητας όχι με την έννοια της ακρίβειας αλλά της ευκοσμίας, του καλού γούστου και της φιλοκαλίας, καθώς μια τέτοια δράση θα αντανακλά αντίστοιχα την ποιότητα της όλης προσπάθειας. Πολλές φορές μπορεί να είναι μοναδική ευκαιρία επαφής της Χριστιανικής πίστης (και της Ορθοδοξίας) με χιλιάδες κόσμου.

Συμπερασματικά, η *Ποιμαντική της Ναυτιλίας του Μέλλοντος* δεν γνωρίζει όρια. Φτάνει μέχρι το Διάστημα (and beyond- και ακόμα πιο πέρα). Δεν είναι τυχαίο, ότι η ορολογία συμπίπτει και ταυτίζεται κατά μεγάλο μέρος. Έχουμε έτσι το πλοίο αλλά και το διαστημόπλοιο, τον ναύτη και τον αστροναύτη κλπ.

Καθώς ήδη υπάρχουν κοσμοναύτες και επειδή ήδη σχεδιάζονται ή και δρομολογούνται ταξίδια αναψυχής εκτός γης ο χρόνος της ναυσιπλοΐας στο διάστημα θα είναι αρκετός και το στρες αναμενόμενο.

Στο σήμερα, ήδη, μπορούμε να συναντήσουμε σταυρούς και χριστιανικές εικόνες στον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό. Υπάρχουν σχετικά δημοσιεύματα όπου Αστροναύτες μιλούν για την εμπειρία τους στο Διάστημα και την... επαφή τους με τον Θεό.

Προφανώς, είναι η ανθρώπινη έξοδος στο Διάστημα μια βαθιά θρησκευτική εμπειρία; Πολλοί αστροναύτες απαντούν ευθέως πως «ναι» και δηλώνουν ότι η εικόνα της Γης μας από μακριά, η περιπλάνηση στο κενό και η αίσθηση της μοναξιάς αλλά και του μεγαλείου του Διαστήματος τούς έχουν συγκλονίσει και έχουν τεκμηριώσει ακόμη περισσότερο τη θρησκευτική τους πίστη.

Έτσι, η δέηση της Εκκλησίας μας «υπέρ πλεόντων», υπέρ όλων αυτών που δεν πατάνε στη γη αλλά διαπλέουν τόσο τη θάλασσα, όσο και τον αέρα, φτάνει μέχρι το διάστημα και αποκτά έτσι ιδιαίτερη σημασία και ένα ευρύτερο νόημα, που σε καθηλώνει.

Jonah_catacomb prophet Jonah being thrown into the Sea, catacombe di Priscilla

Fish and anchor, catacomb of Priscilla,
Rome 2nd-3rd century

